

BIOLOGIE

PŘÍPRAVNÝ KURZ

Psychologický ústav
Filozofická fakulta
Masarykova univerzita

MUDr. Eva Závodná, Ph.D.
19752@mail.muni.cz

CHEMICKÉ SLOŽENÍ

Biogenní prvky - C, H, O, N, S, P, K, Na, Cl, Ca, Mg, Fe, P, Cu, Zn, Co, Se...

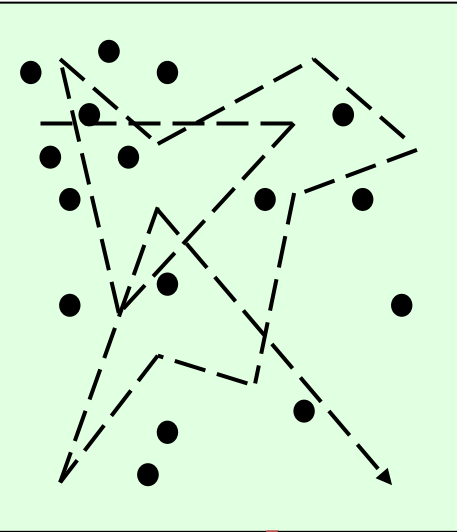
Nízkomolekulární organické látky – sacharidy, organické kyseliny, aminokyseliny, nukleotidy, uhlovodíky (karoten, steroidy), vyšší mastné kyseliny, fosfolipidy

Vysokomolekulární organické látky – polysacharidy, nukleové kyseliny, bílkoviny

-význam v těle

TRANSPORTY

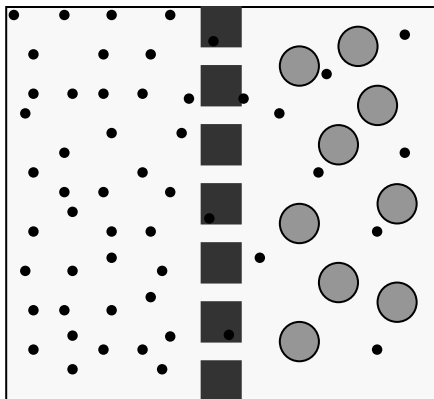
DIFÚZE

- **Proces**, při kterém se částice v důsledku svého stálého neuspořádaného pohybu *snaží vyplnit celý dostupný prostor*.
- **Pohybují se** z oblasti o **vysoké** koncentraci do míst s **nízkou** koncentrací částic.
- **Rychlost difúze** závisí na transportní vzdálenosti, na výměnné ploše, na povaze difúzní látky a prostředí

OSMÓZA

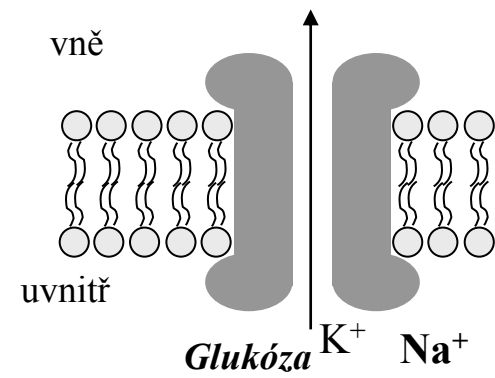
• H₂O   ● NaCl

- Difúze molekul **rozpouštědla** přes **semipermeabilní membránu** z oblasti o **nízké** koncentraci **rozpuštěné látky** do oblasti s **vyšší** koncentrací **rozpuštěné látky**.

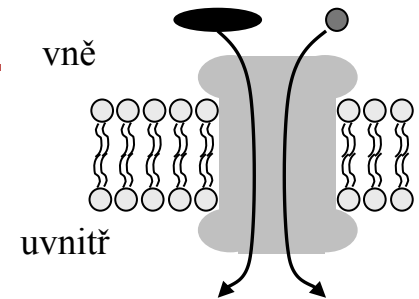
Přestup iontovými kanály (usnadněná difúze)

V lipidové dvojvrstvě plazmatické membrány plavou **transportní proteiny – iontové kanály**

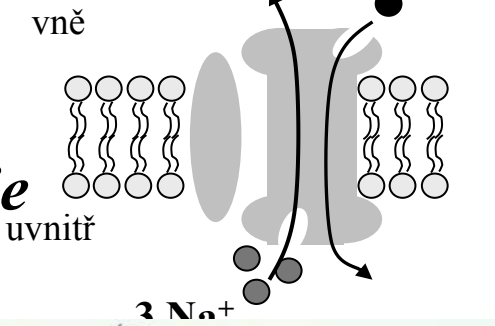
Spřažený transport (sekundárně aktivní transport)

Přenášečový transport dvou dějů, z nichž **jeden je pasivní**, ale je spřažen s jiným, aktivním systémem, který **energii spotřebovává**

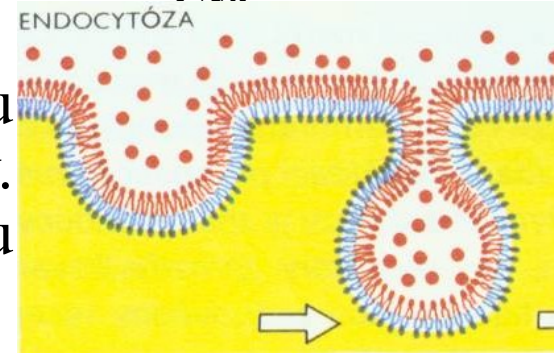
Aktivní transport

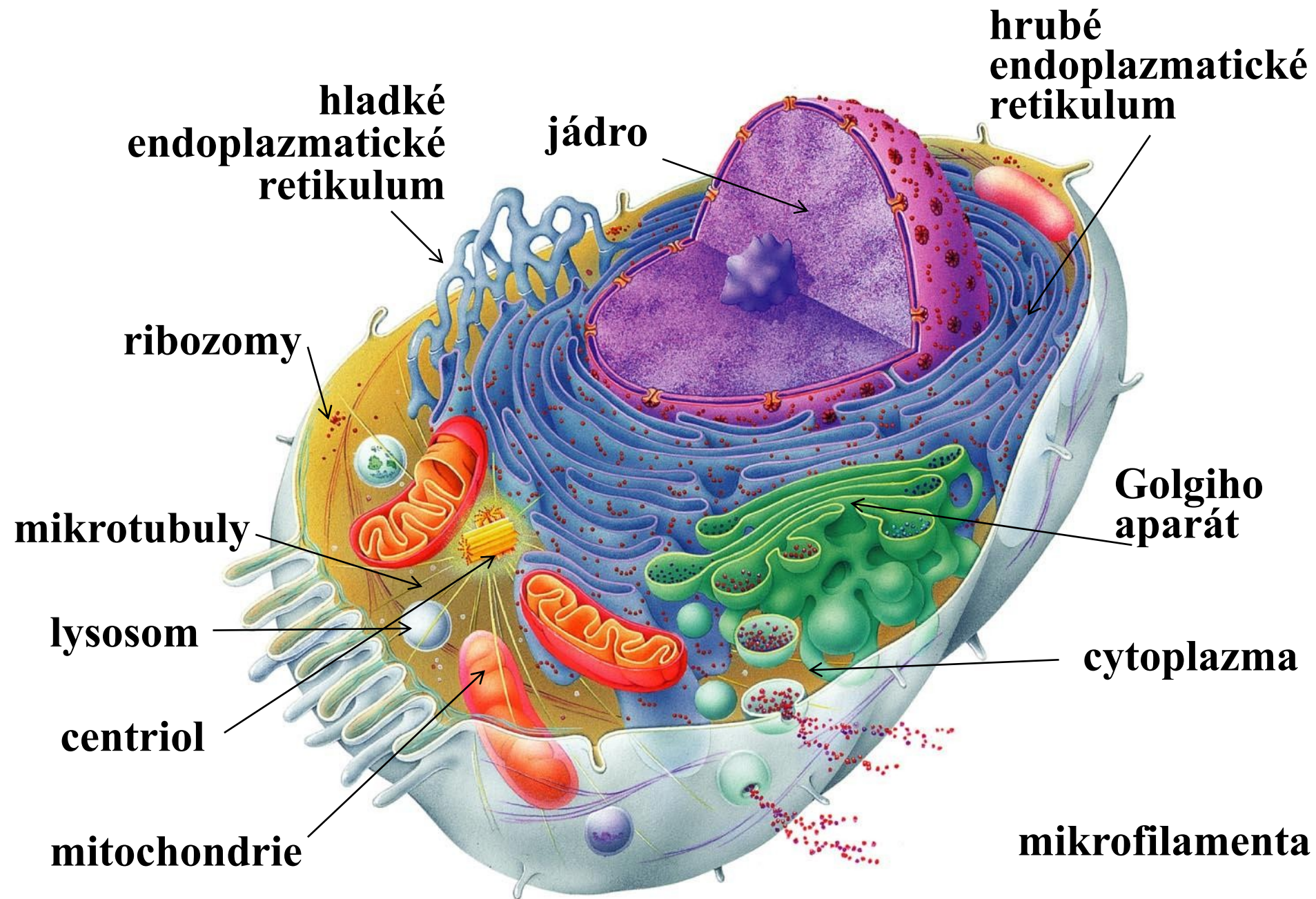
Transport látek **proti** jejich elektrickému nebo chemickému gradientu, což vyžaduje **přísun energie** (ATP → ADP + P)

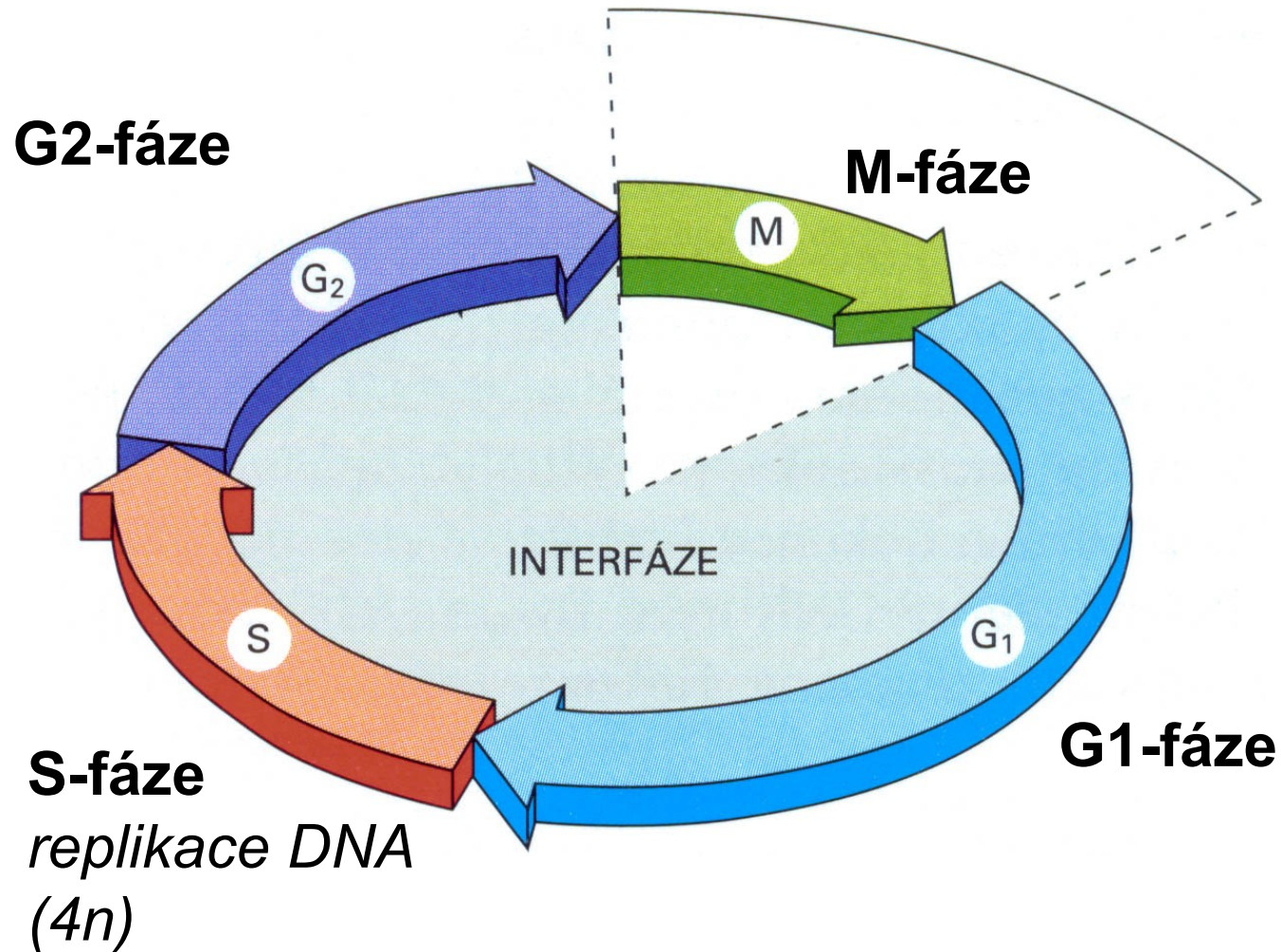
Endocytóza a exocytóza

Mnoho látek nemůže pronikat ani lipidovou dvojvrstvou, ani procházet transportními kanály. Mohou však prostupovat plazmatickou membránou uzavřeny do **transportních váčků**:

BUNĚČNÝ CYKLUS

Mitóza — rozdělení genetické informace mezi dvě dceřinné buňky

- spojena obvykle s rozdělením buňky- cytokinezí
- 5 fází: profáze, metafáze, anafáze, telofáze, cytokineze

1. **Profáze:** kondenzace chromozómů a vznik mitotického aparátu (z mikrotubulů)
2. **Metafáze:** posun chromozómů do ekvatoriální roviny
3. **Anafáze:** oddělení chromatid a jejich posun k opačným pólům
4. **Telofáze:** mizí mikrotubuly napojené na chromozómy, dekondenzace chromozómů, rekonstrukce jaderného obalu
5. **Cytokineze:** rozdělení cytoplazmy, buněč. organel, vytvoření přepážky a vznik dvou dceřinných buněk

Meióza

- redukce chromozomů na polovinu
- 2 dělení: redukce a samotná mitóza
  1. dělení: heterotypické dělení = vlastní redukce
profáze I, metafáze I, anafáze I, telofáze I
  2. dělení: homeotypické dělení
    - každá z dceřiných buněk prodělá mitózu
- vznik pohlavních buněk (spermie, vajíčko)

Crossing-over – výměna nesesterských chromatid homologních chromozomů, zvýšení genetické variability gamet

<https://www.youtube.com/watch?v=mKWxeMMFTEU>

DĚDIČNOST

Schopnost organismů **UCHOVÁVAT** a **PŘEDÁVAT** soubor informací o fyziologických a morfologických (částečně i psychických) vlastnostech daného jedince

VARIABILITA

- Tvarová a funkční rozmanitost živých soustav v průběhu jejich **evolučního vývoje**
- Různorodost stavby těla a fyziologických pochodů při **individuálním vývoji** jedince
- Morfologické a fyziologické **rozdíly mezi blízkými příbuznými** organismy téhož druhu (i mezi jednovaječnými dvojčaty)

GENETICKÉ POJMY

DOMINANCE a RECESIVITA - jedna z alel převládá (**dominuje**) a překrývá ve fenotypu projev druhé (**recesivní**) alely.

Alela - různá forma jednoho a téhož genu (párové založení genů)

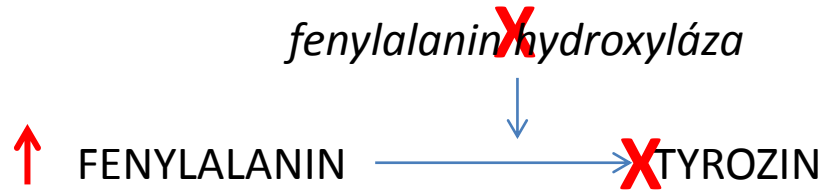
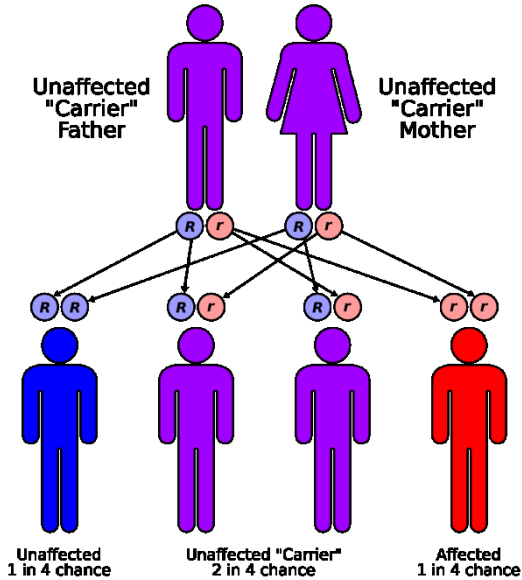
dvě alely **dominantní** (AA) = **dominantní homozygot**

dvě alely **recesivní** (aa) = **recesivní homozygot**

jedna alela **dominantní** a druhá **recesivní** (Aa)
= **heterozygot**

FENYLKETONURIE

autozomálně recesivní onemocnění

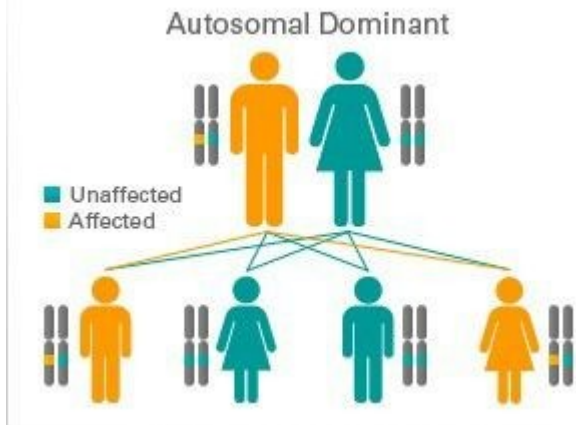

- Dítě postiženo touto chorobou začne brzy zaostávat, rozvíjí se **mentální retardace**
- Během 6. až 12. měsíce dochází k prvním **epileptickým záchvatům**, později až typu grand-mal, přičemž postižený nereaguje na léčbu antiepileptiky
- Dítě je neklidné, agresivní, apatické
- Na kůži se mohou vyskytovat ekzémy a vyrážky
- Postižený má bledou pleť, světlé vlasy a modré oči, což odráží **nedostatek pigmentu melaninu**, respektive jeho prekursoru tyrosinu

LÉČBA: dodržování striktní diety chudé na fenylalanin

MYOTONICKÁ DYSTROFIE

autozomálně dominantní onemocnění

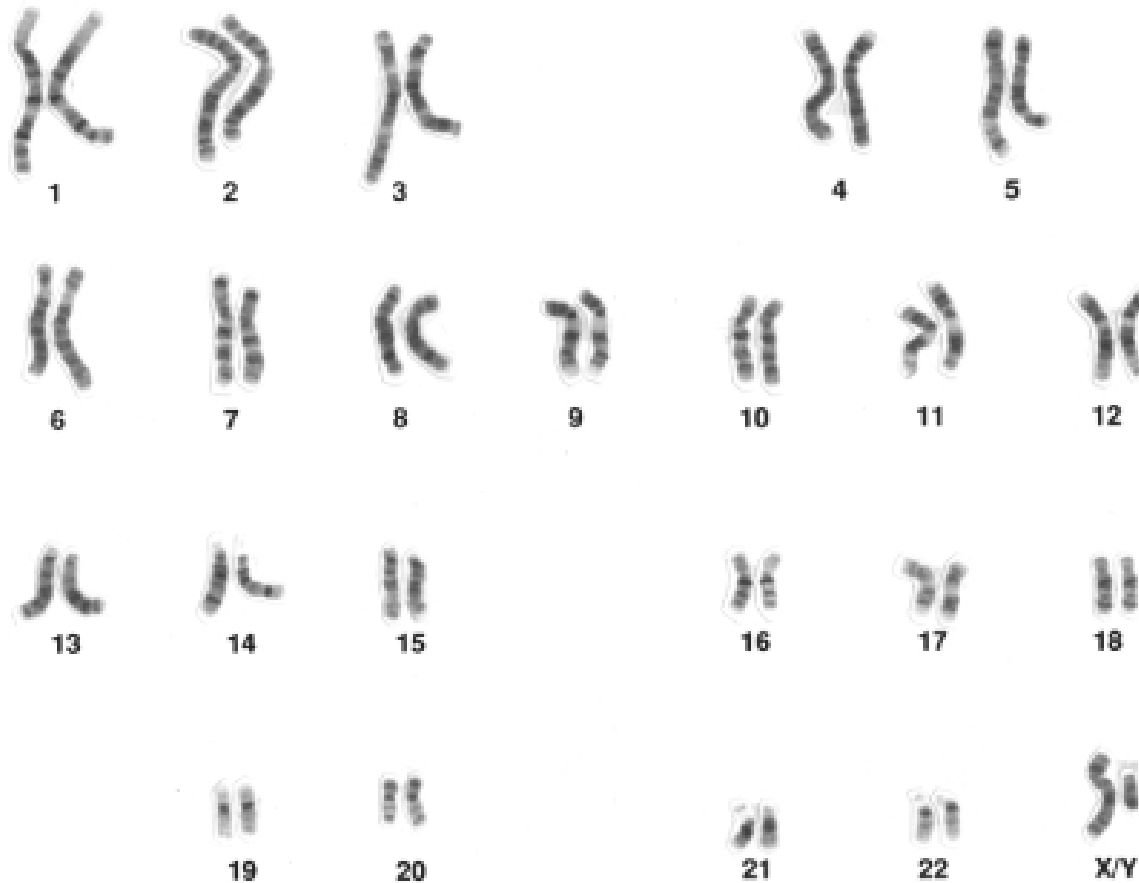

Příznaky:

- postupná ztrátu svalů a slabost
- svaly se často kontrahují a nejsou schopny se uvolnit
- šedý zákal
- mentální postižení
- poruchy srdeční vodivosti
- u mužů může být časné plešatění a neschopnost mít děti

KARYOTYP

Soubor chromozomů daného organismu

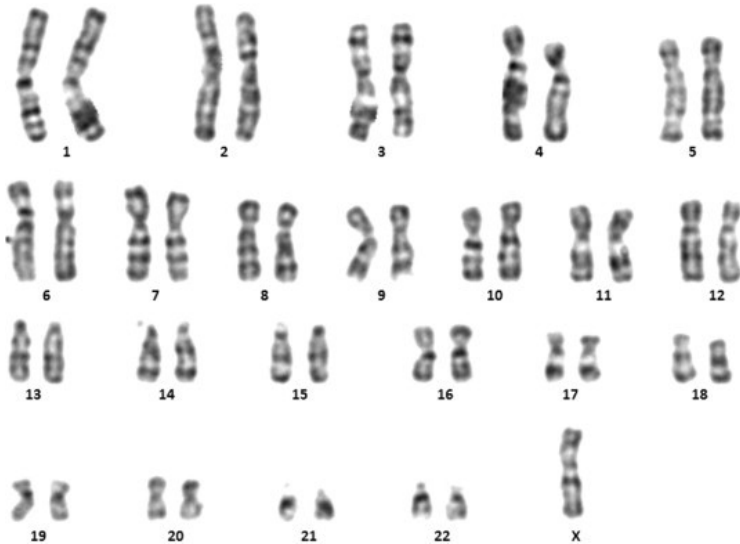
Karyotyp člověka

TURNERŮV SYNDROM

Aberantní počet chromozomů – chybí 1 pohlavní chromozóm

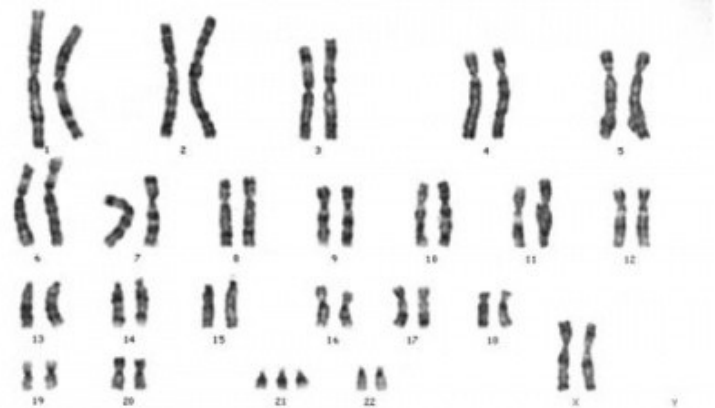
Příznaky:

- Poruchy růstu
- Poruchy sluchu
- Poruchy zraku
- Poruchy pigmentace pokožky
- Neplodnost

DOWNŮV SYNDROM

Aberantní počet chromozomů – nadbývá 1 chromozóm

Tělesné příznaky:

- menší, zploštěná hlava, vyvolávající dojem neobvykle kulatého obličeje
- zploštělá tvář, nevýrazné rysy
- šikmý tvar očí způsobený úzkými očními víčky a kožní řasou ve vnitřním koutku oka
- krátký a široký krk
- malá ústa a větší jazyk
- krátké a široké ruce, krátké prsty
- velká mezera mezi palcem na nohou a ostatními prsty
- nepřerušená příčná rýha na dlani, tzv. opičí rýha
- Brushfieldovy skvrny - malé bílé až nažloutlé tečky na krajích duhovky, vyskytují se u 35-70 % novorozenců, s přibývajícím věkem často vymizí

Nemoci a skryté příznaky:

- mentální retardace, IQ nejčastěji kolem 50-70
- porucha motoriky
- snížená plodnost
- vrozené srdeční vady
- vývojové anomálie v trávicím traktu
- možnost vzniku šedého zákalu
- vyšší pravděpodobnost vzniku leukémie
- narušená funkce štítné žlázy
- snížená imunita

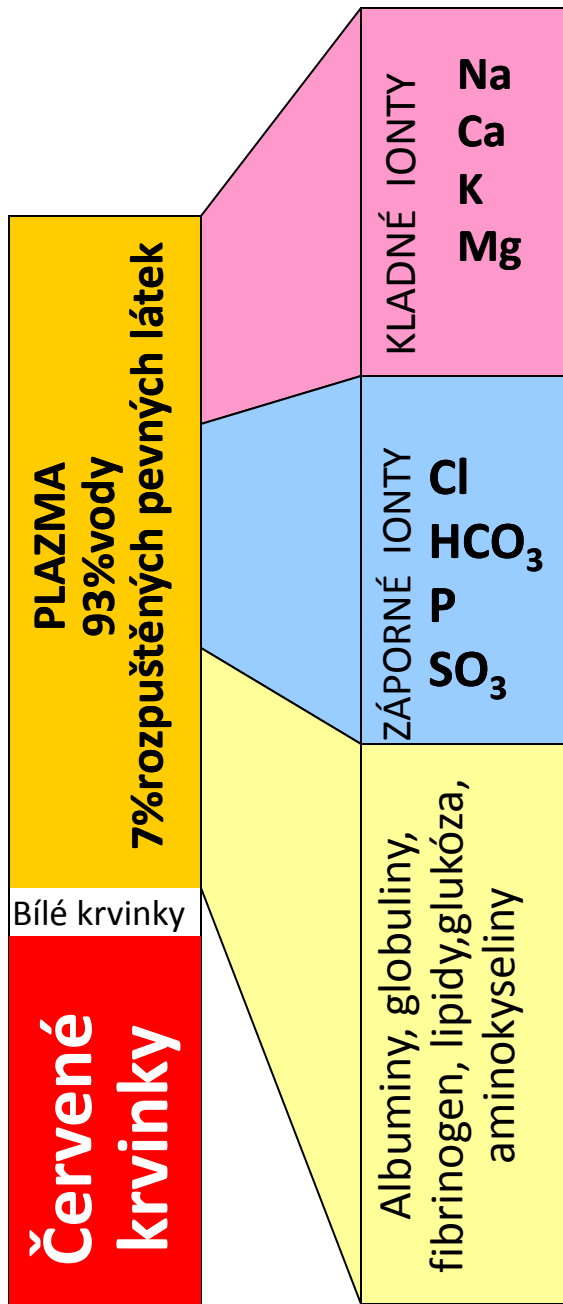
TKÁNĚ

- **pojivové tkáně (vazivo, chrupavka, kost)**
- **epitely**
- **svalová tkáň (hladká, kosterní, srdeční)**
- **nervová tkáň (nervové buňky, glie)**
- **krev**

KREV

Funkce krve:

- ✓ **transportní** - *přenos dýchacích plynů, živin odpadových látek*
- ✓ **homeostatická** - *udržení stálosti vnitřního prostředí (teploty, pH, koncentrace iontů, objemu; hemostáza)*
- ✓ **obranná** - *obrana proti infekci, odstranění vlastních nefunkčních buněk, nebo nádorových buněk*
- ✓ **přenos informací** - *transport hormonů od endokrinních k cílovým buňkám*

KREV

krvní plazma

- Anorganické látky
- Organické látky

formované krevní elementy

FORMOVANÉ KREVNÍ ELEMENTY

Červené krvinky

erythrocyty

$5 \cdot 10^{12}/l$

Bílé krvinky

leukocyty

$4-10 \cdot 10^9/l$

Destičky

trombocyty

$150-400 \cdot 10^9/l$

granulocyty

agranulocyty

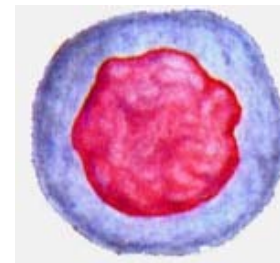
neutrofil

bazofil

eozinofil

monocyt

lymfocyt

KREVNÍ SKUPINY

Aglutinogen

- glykoprotein v membráně červených krvinek

Aglutinin

- protilátka proti aglutinogenu

Aglutinace

- shlukování červených krvinek

System ABO:

O žádný aglutinogen *v membráně*
v plazmě protilátky anti-A a anti-B

A *v membráně* aglutinogen A
v plazmě protilátka anti-B

B *v membráně* aglutinogen B
v plazmě protilátka anti-A

AB *v membráně* aglutinogen A i B
v plazmě žádná protilátka

Rh – systém:

Rh+ - v membráně **přítomen**
aglutinogen D

Rh- - v membráně **není** aglutinogen
D

Za normálních okolností nejsou přítomny
v plazmě protilátky proti aglutinogenu D

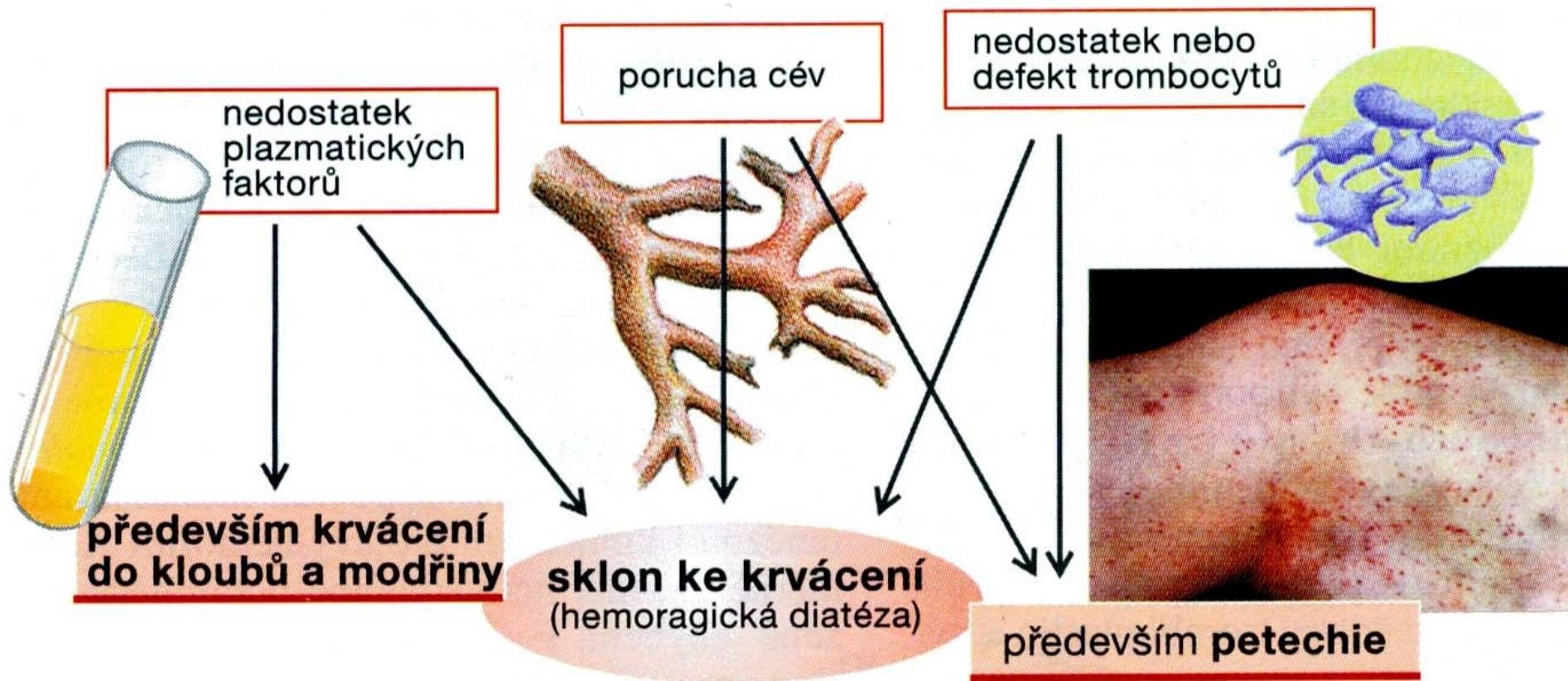

SRÁŽENÍ

koagulační faktory

cévy

destičky

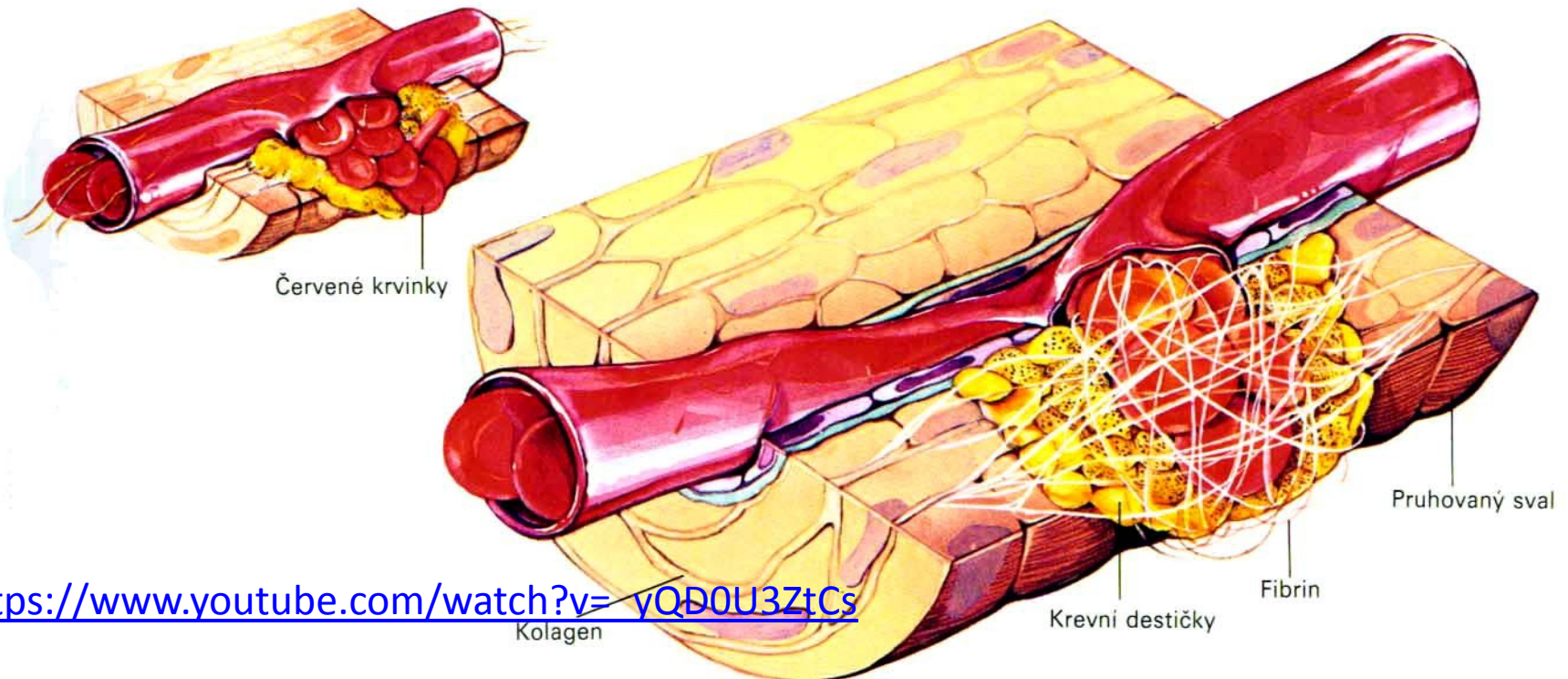

HEMOSTÁZA

1. vazokonstrikce
2. bílý trombus
3. červený trombus

×

fibrinolytický
systém

<https://www.youtube.com/watch?v=yQD0U3ZtCs>

<https://www.youtube.com/watch?v=P7KjyxN-m4>

IMUNITA

- obrana organismu proti napadení škodlivých činitelů
- odstraňování nefunkčních nebo poškozených buněk organismu
- dozor nad odstraňováním heterologních (např. nádorových) buněk

VROZENÁ (nespecifická) × **ZÍSKANÁ** (specifická)

BUNĚČNÁ × **HUMORÁLNÍ**

VROZENÁ (NESPECIFICKÁ) IMUNITA

- schopnost normálního živočicha přebývat v prostředí bez poškození vyplývajícího z infekce určitými mikroorganismy
- není vázaná na předchozí individuální zkušenost s patogenními mikroorganismy

BUNĚČNÁ

MONOCYTY / MAKROFÁGY

GRANULOCYTY

-fagocytóza

NK BUŇKY

- přirozená toxicita

HUMORÁLNÍ

KOMPLEMENT

-alternativní cesta

LEKTINY

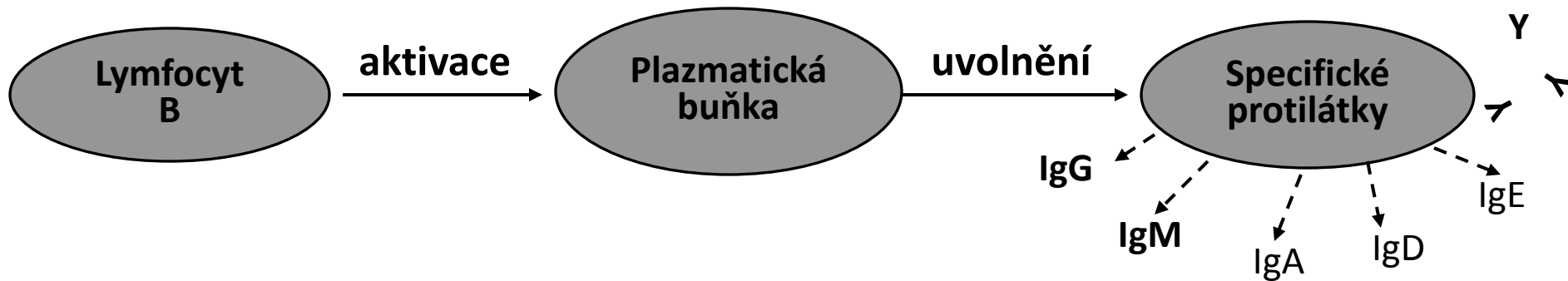
-C reaktivní protein

INTERLEUKINY

INTERFERONY

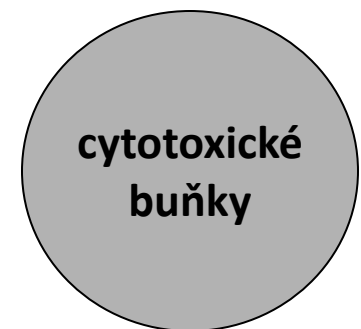
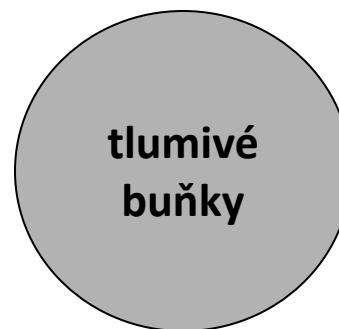
ZÍSKANÁ (SPECIFICKÁ) IMUNITA

HUMORÁLNÍ – zprostředkována *B lymfocyty*

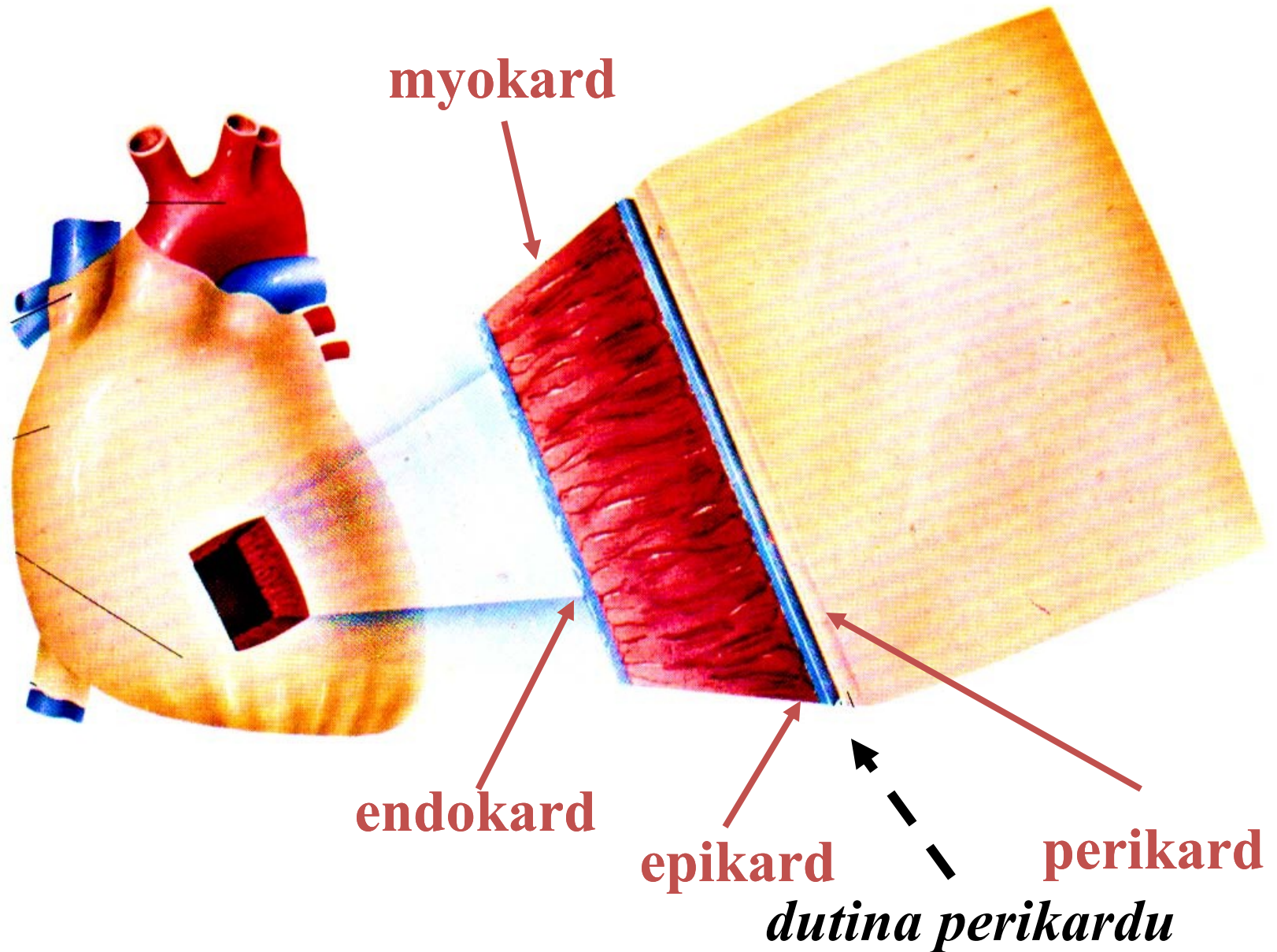

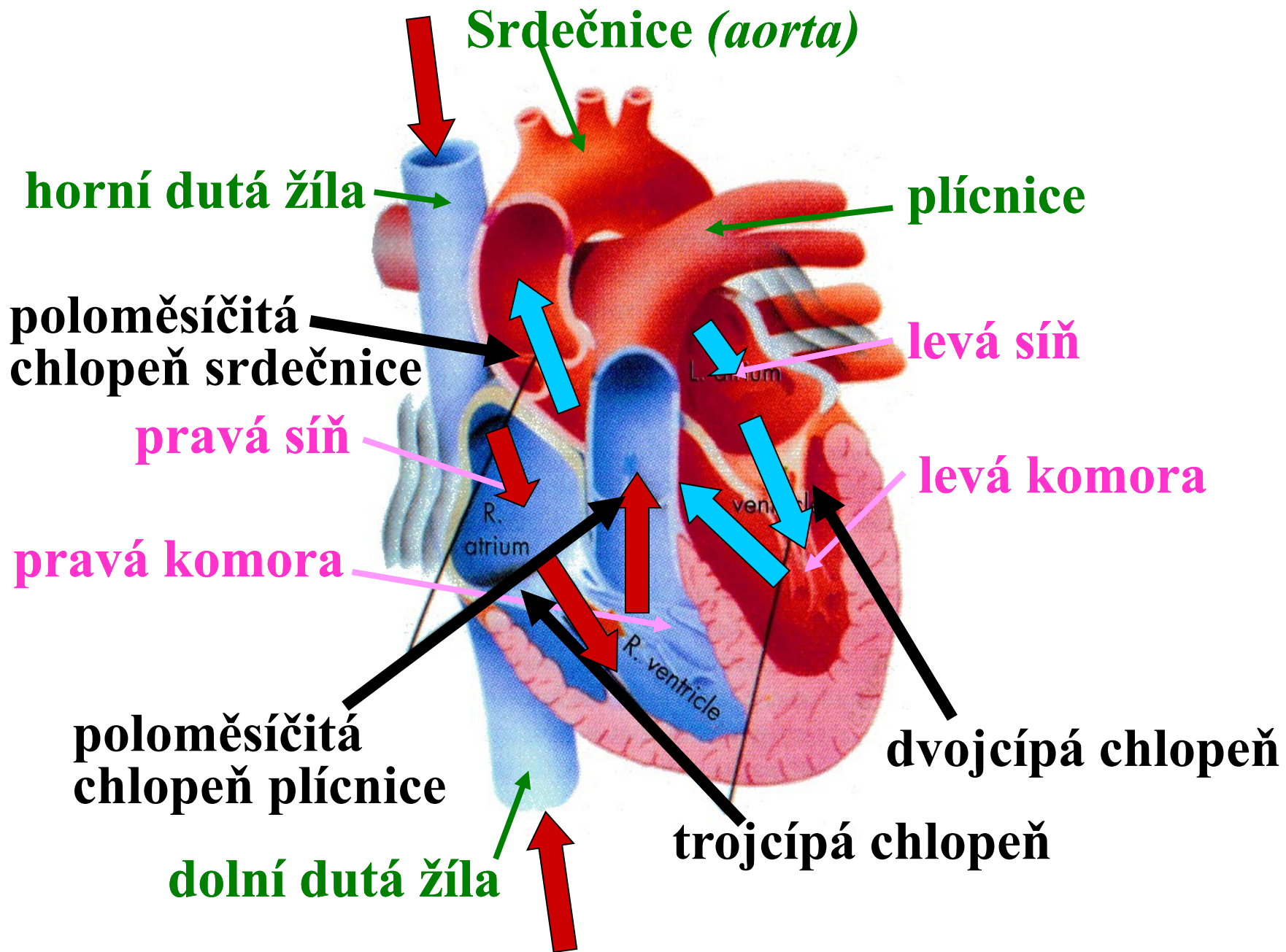
BUNĚČNÁ – zprostředkována **T lymfocyty**

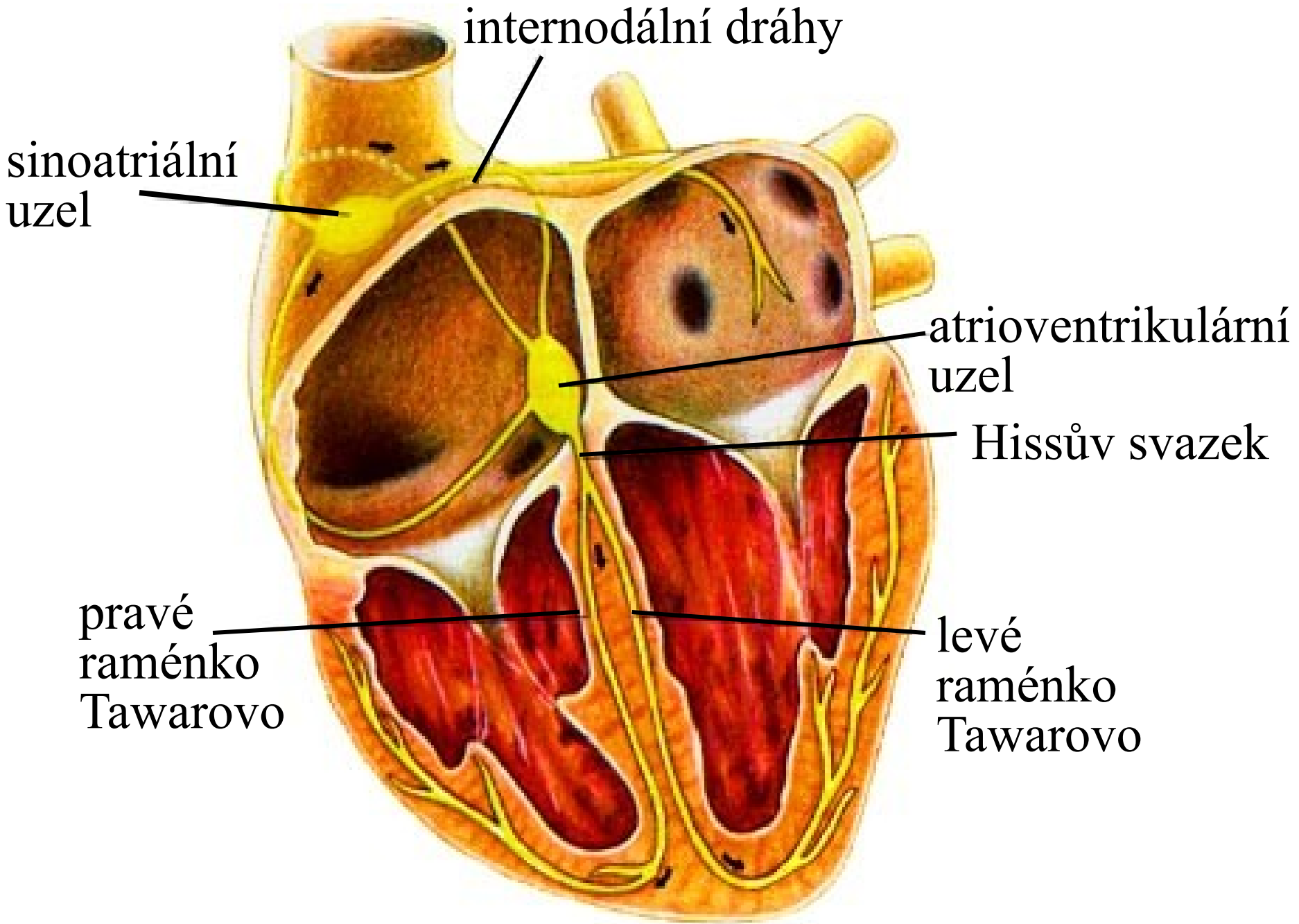
T lymfocyty vyžívají v *brzlíku (thymu)*, kde se školí k rozeznávání *vlastních* antigenů a k ničení antigenů *cizích*

OBEČNÁ STAVBA SRDCE

internodální dráhy

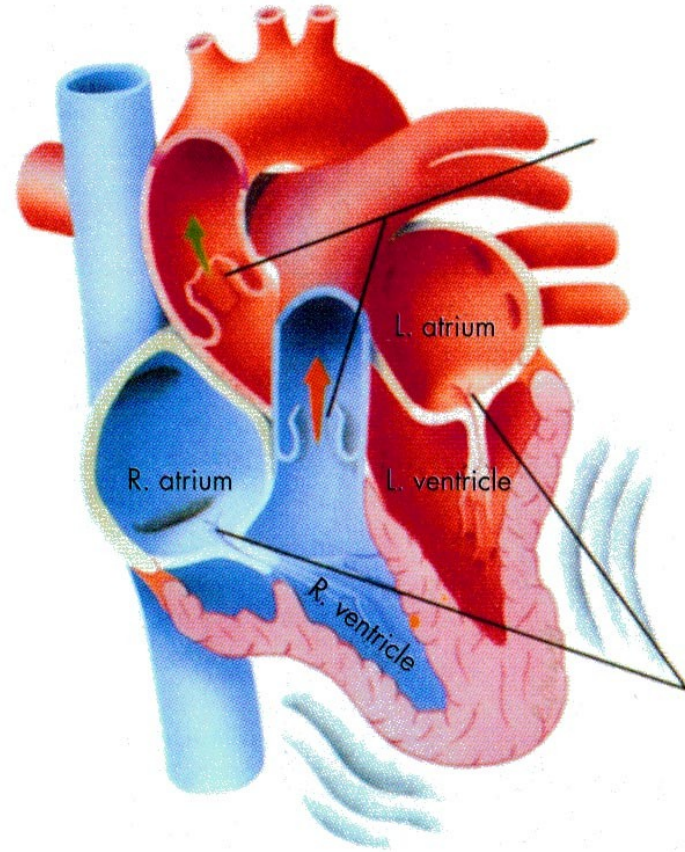
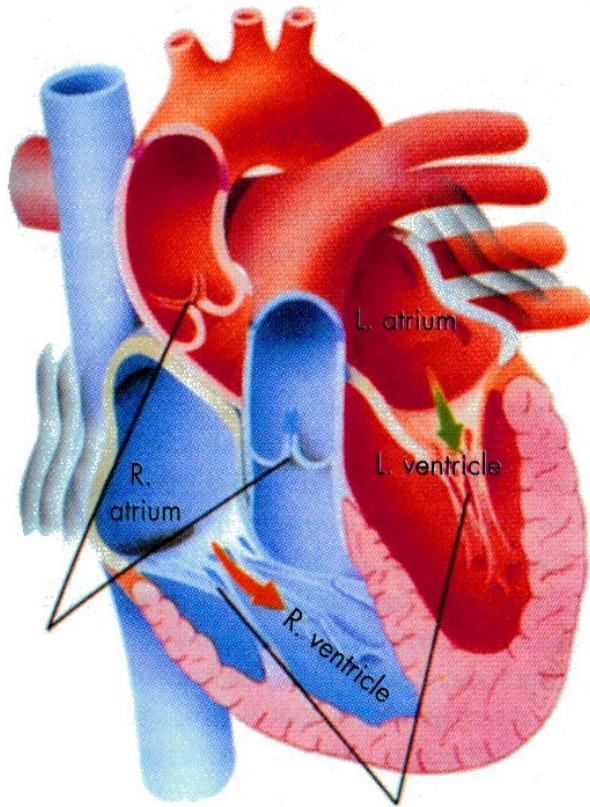
sinoatriální uzel

atrioventrikulární uzel

Hissův svazek

pravé raménko Tawarovo

levé raménko Tawarovo

DIASTOLA

- izovolumická relaxace
- plnění komor

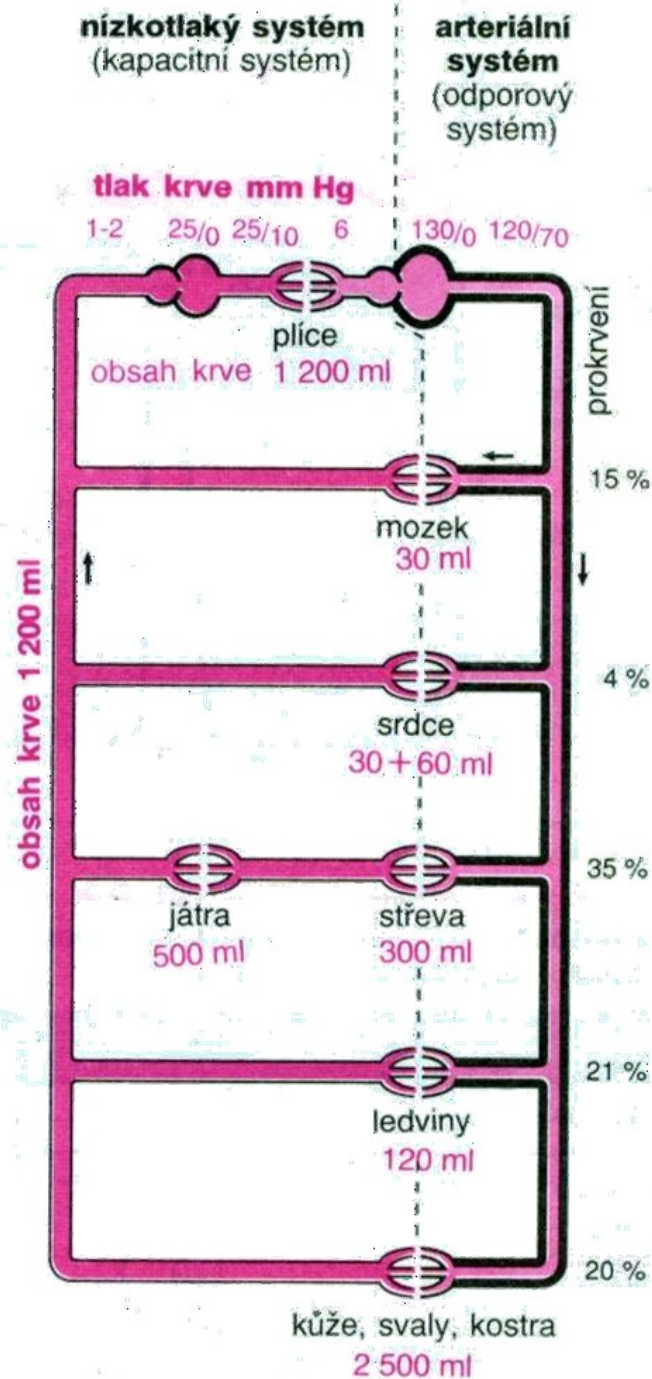
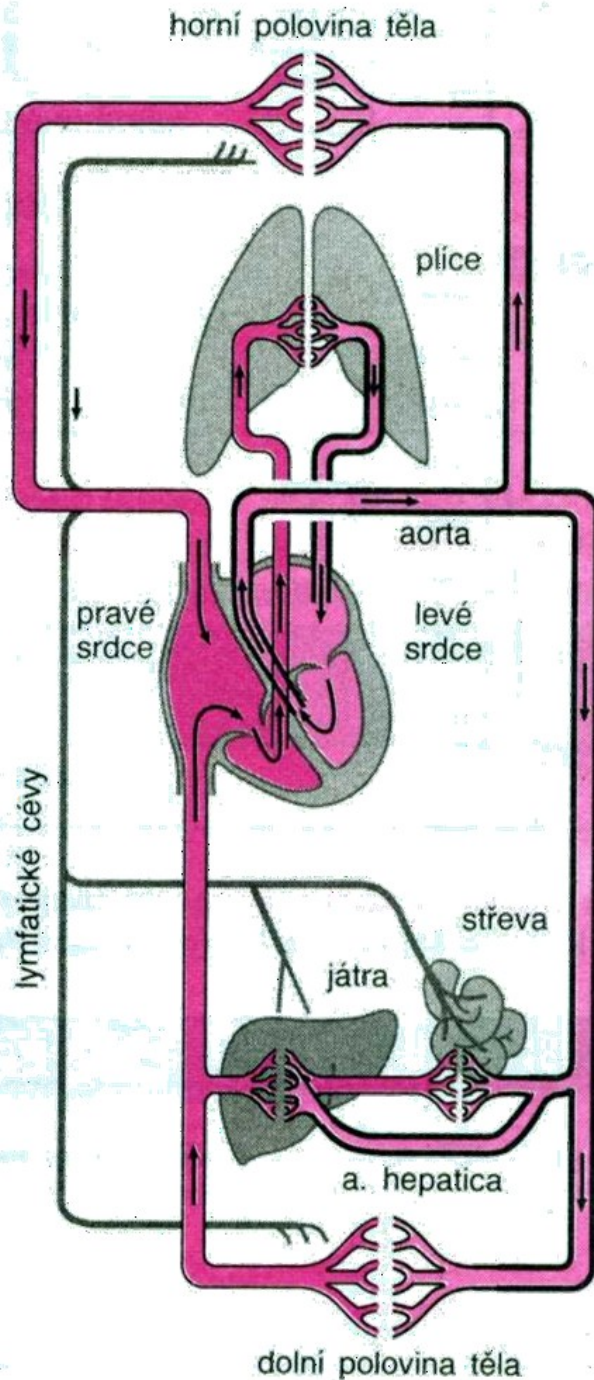
SYSTOLA

- izovolumická kontrakce
- ejekce

<https://www.youtube.com/watch?v=rguztY8aqpk>

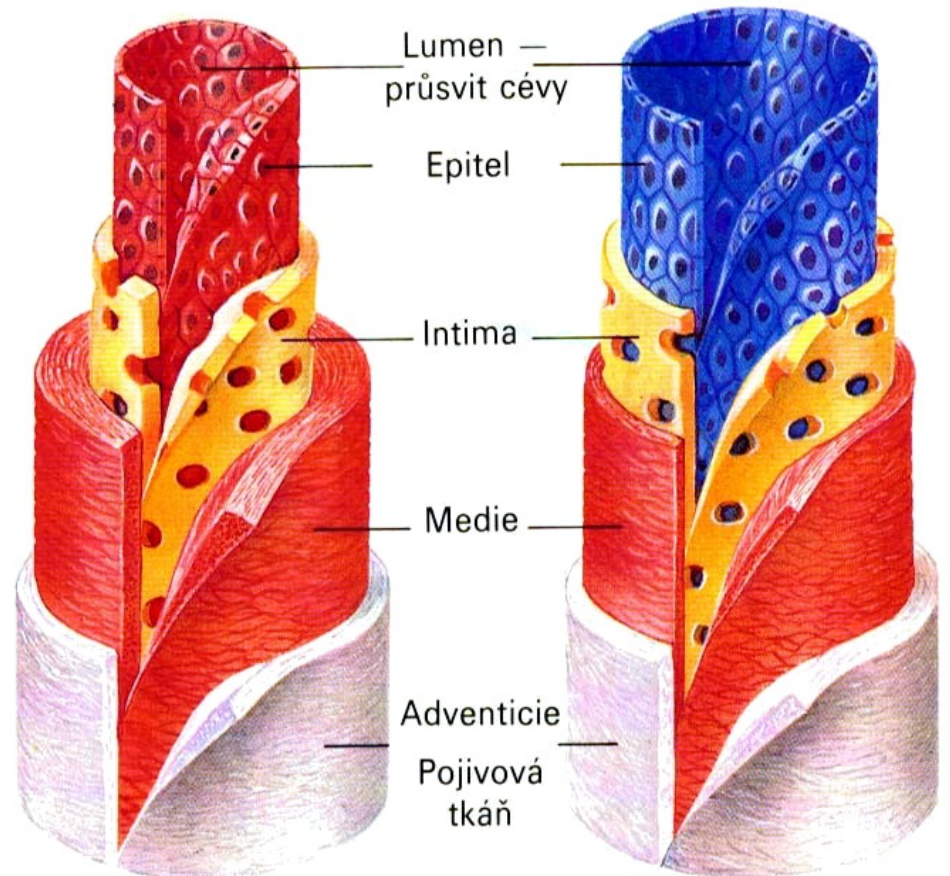
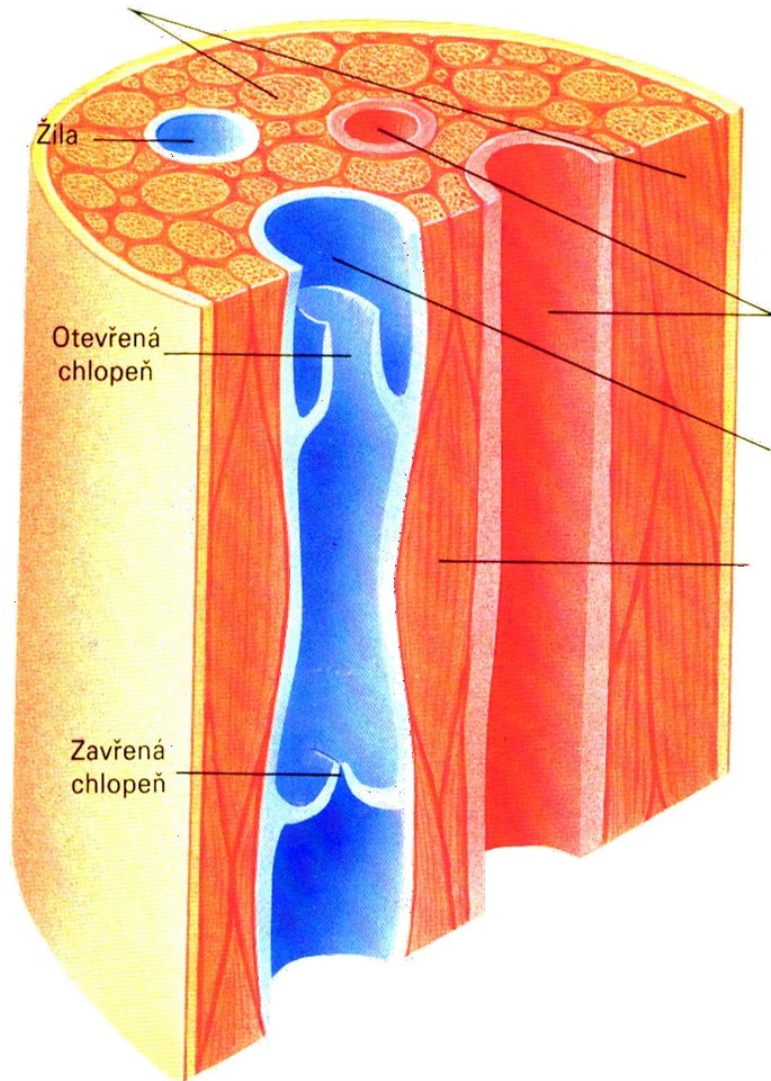
<https://www.youtube.com/watch?v=oHMmtqKgs50>

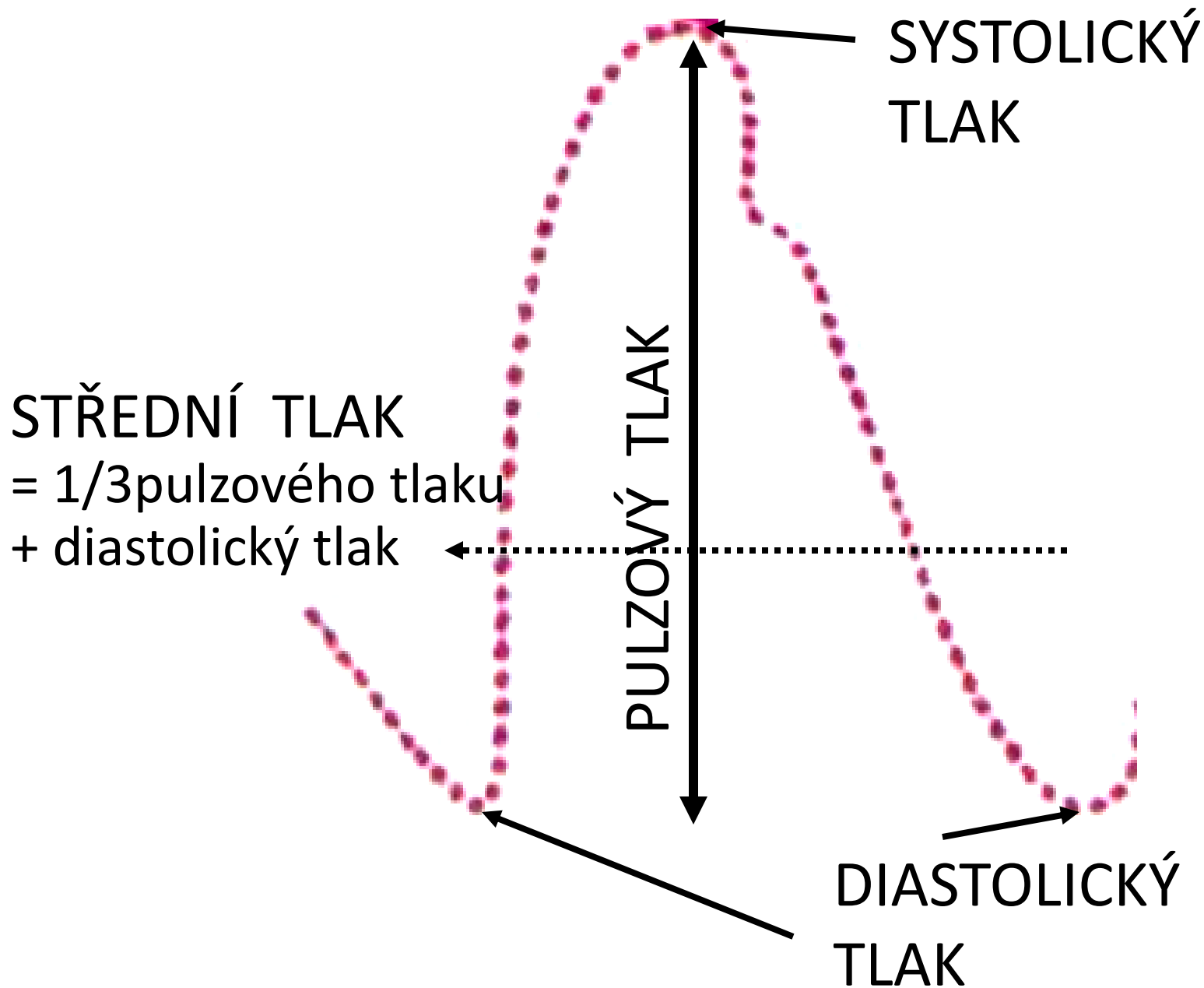
- **SRDEČNÍ FREKVENCE** **70/min**
- **SYSTOLICKÝ OBJEM** **70 ml**
- **SRDEČNÍ VÝDEJ** **5 l/min**
- **KONTRAKTILITA**
- **END DIASTOLICÝ OBJEM** **120 ml**
- **END SYSTOLICKÝ OBJEM** **50 ml**
- **EJEKČNÍ FRAKCE** **60%**

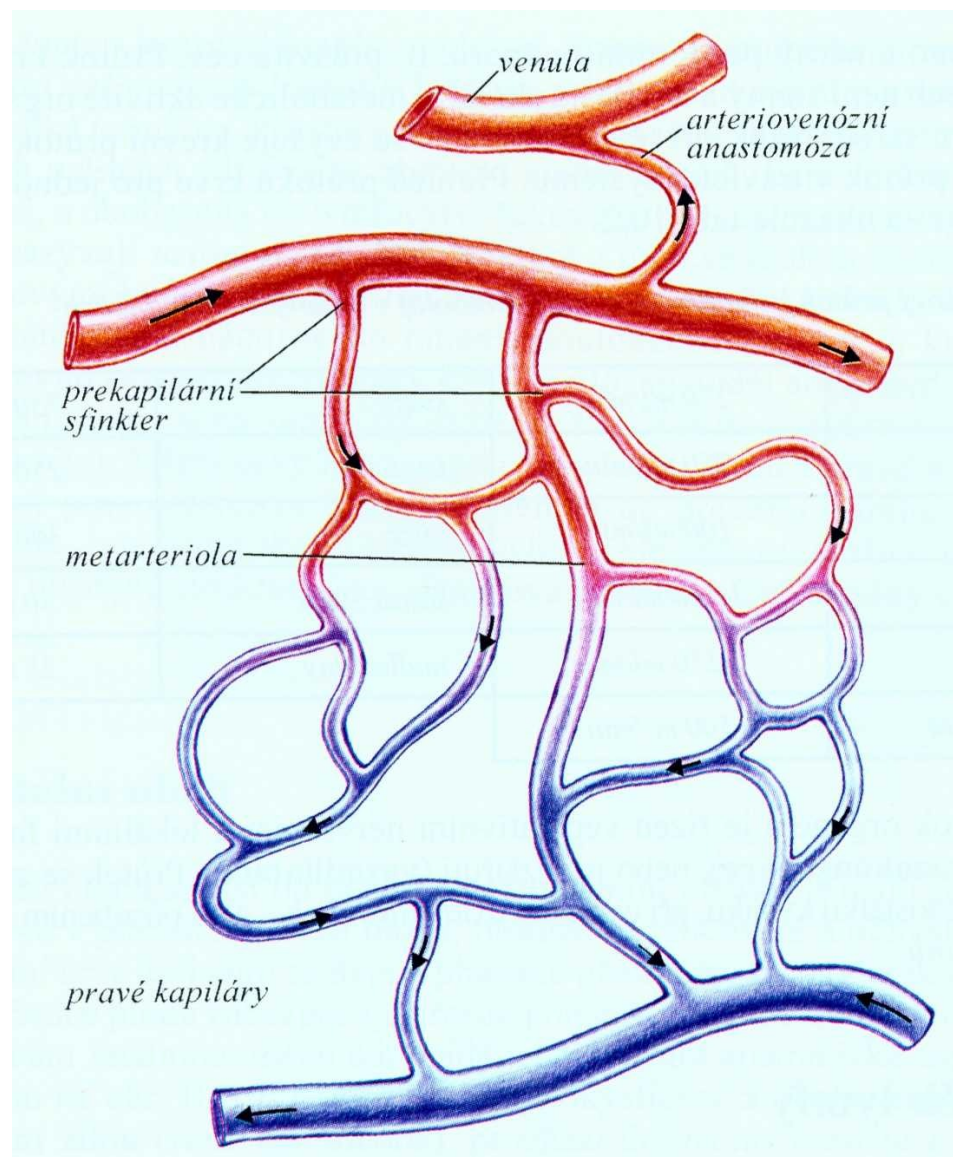

TEPNY A ŽÍLY

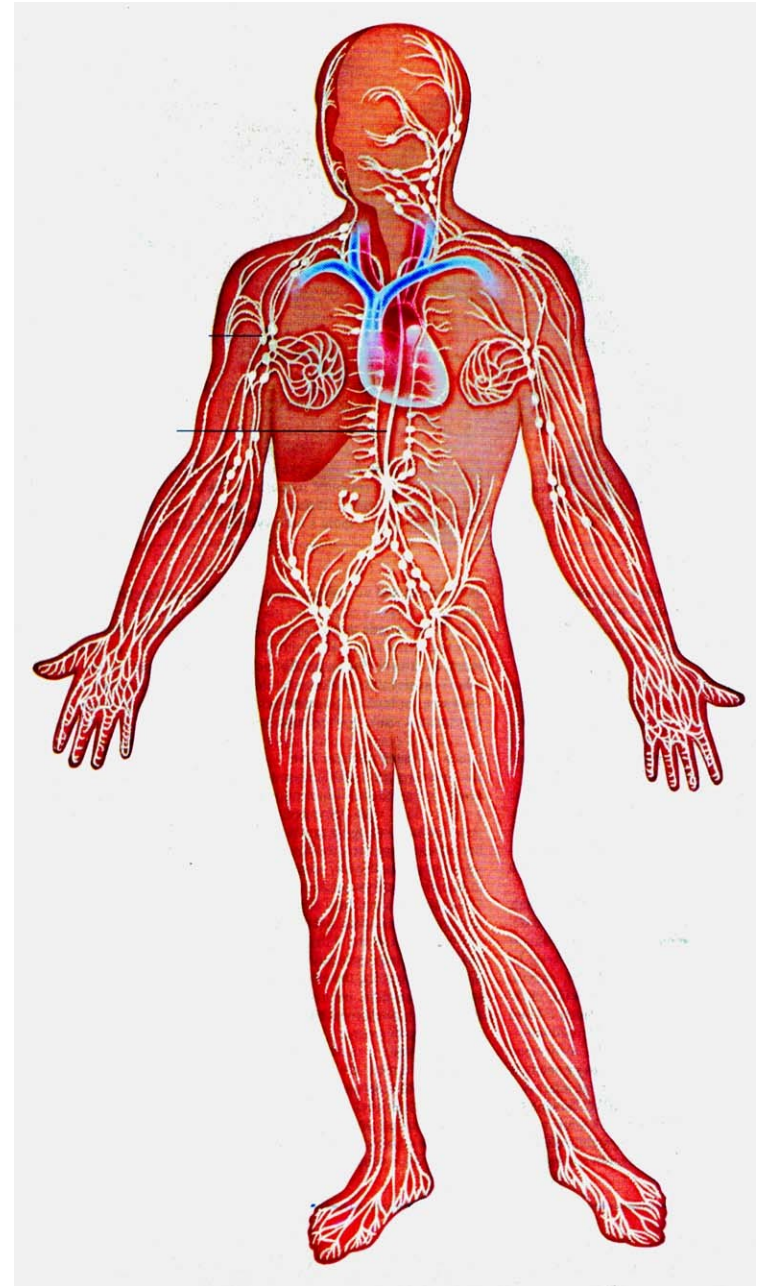
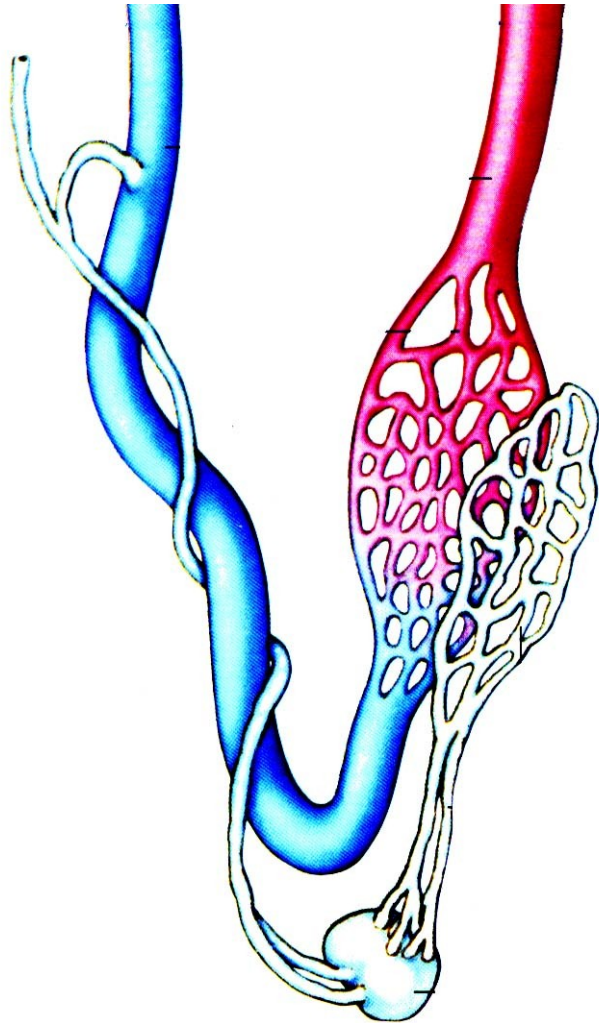

KAPILÁRY – výměnné cévy

LYMFATICKÉ CÉVY

ANATOMIE DÝCHAČÍCH CEST

Dutina nosní

Dutina ústní

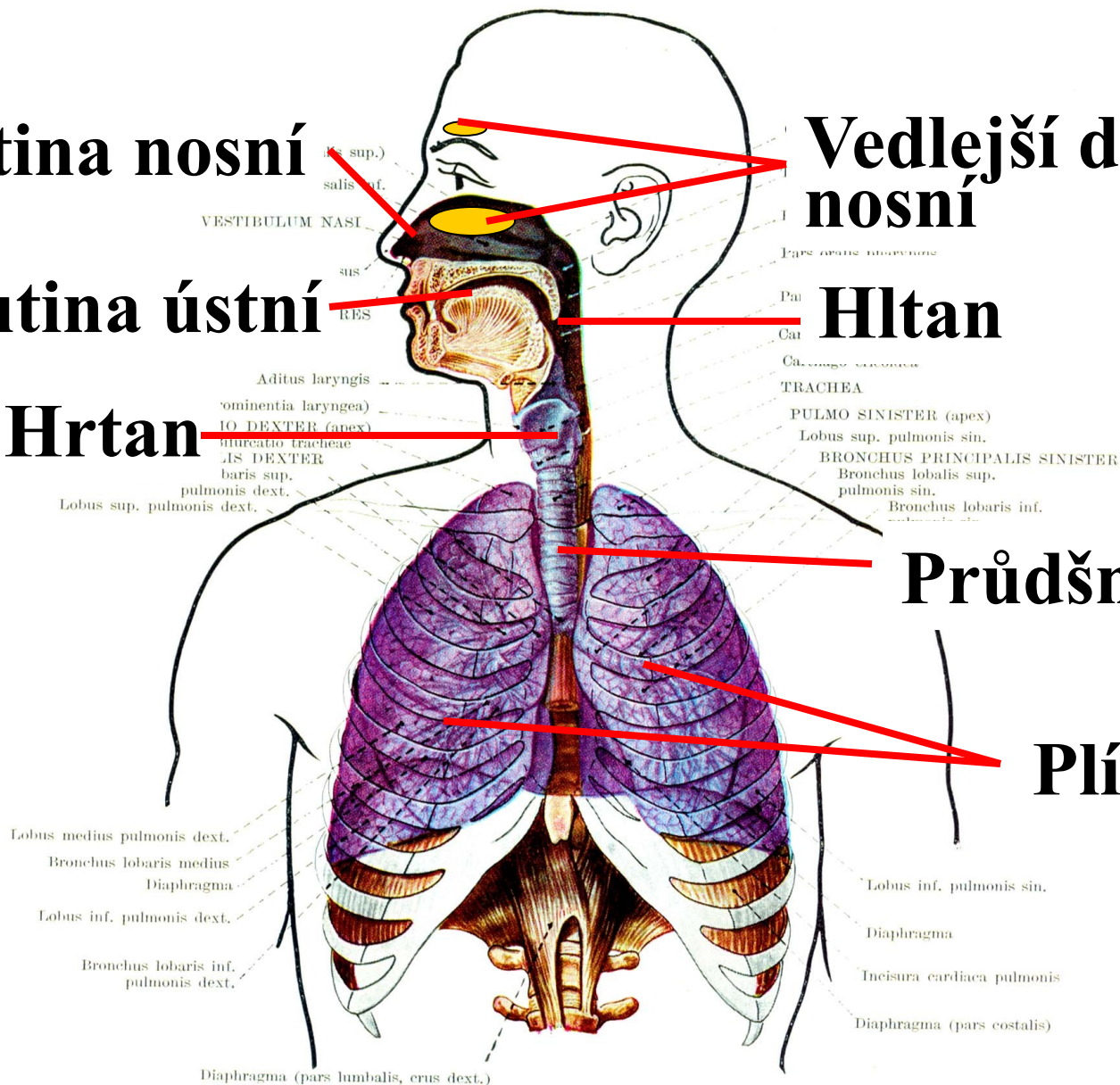
Hrtan

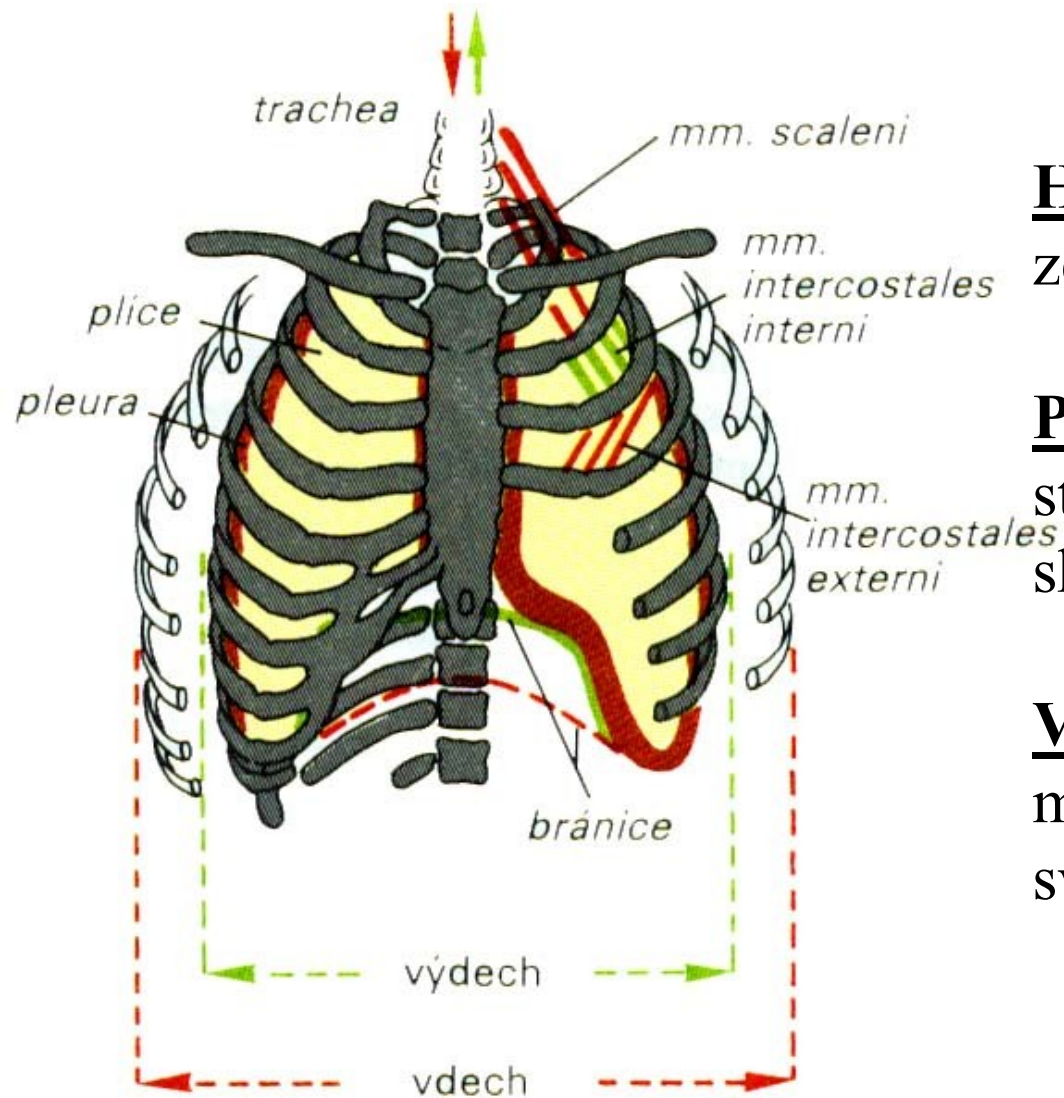
Vedlejší dutiny nosní

Hltan

Průdušnice

Plíce

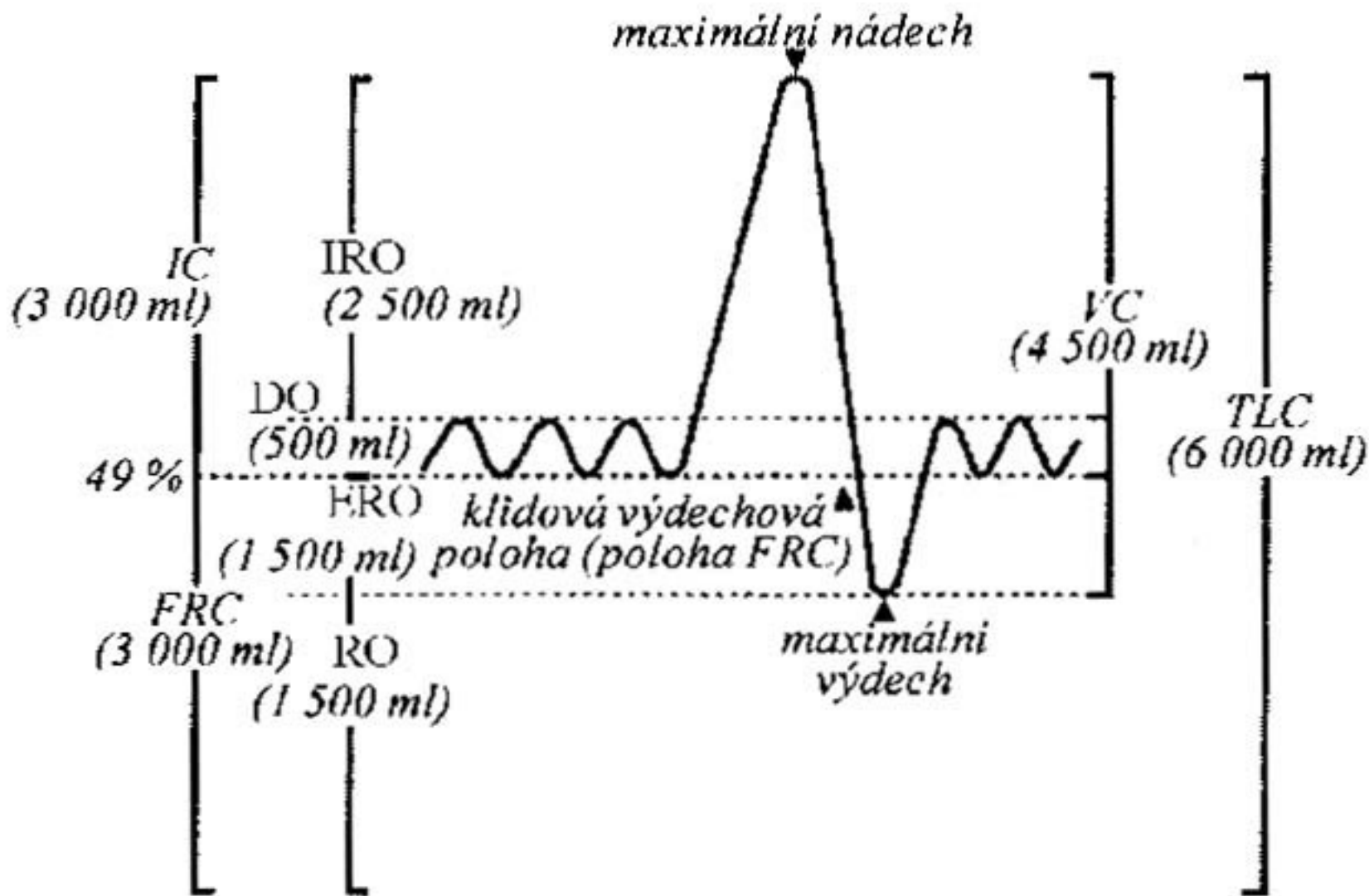

Hlavní nádechové svaly: bránice, zevní mezižební svaly

Pomocné dýchací svaly: m. sternocleidomastoideus, skupina skalenových svalů

Výdechové svaly: vnitřní mezižební svaly, svaly přední stěny břišní

Statické plicní objemy:

- dechový objem **DO** (0,5 l)
- inspirační rezervní objem **IRO** (2,5 l)
- expirační rezervní objem **ERO** (1,5 l)
- reziduální objem **RO** (1,5 l)

Statické plicní kapacity:

- vitální kapacita plic **VC** (4,5 l) = IRO+DO+ERO
- celková kapacita plic **TC** (6 l) = IRO+DO+ERO+RO
- inspirační kapacita **IC** (3 l) = IRO+DO
- funkční reziduální kapacita **FRC** (3 l) = ERO+RO

TRANSPORT O₂

rozpuštěný v plazmě

vazba na hemoglobin (Fe²⁺)

1 molekula hemoglobinu váže 4 molekuly O₂

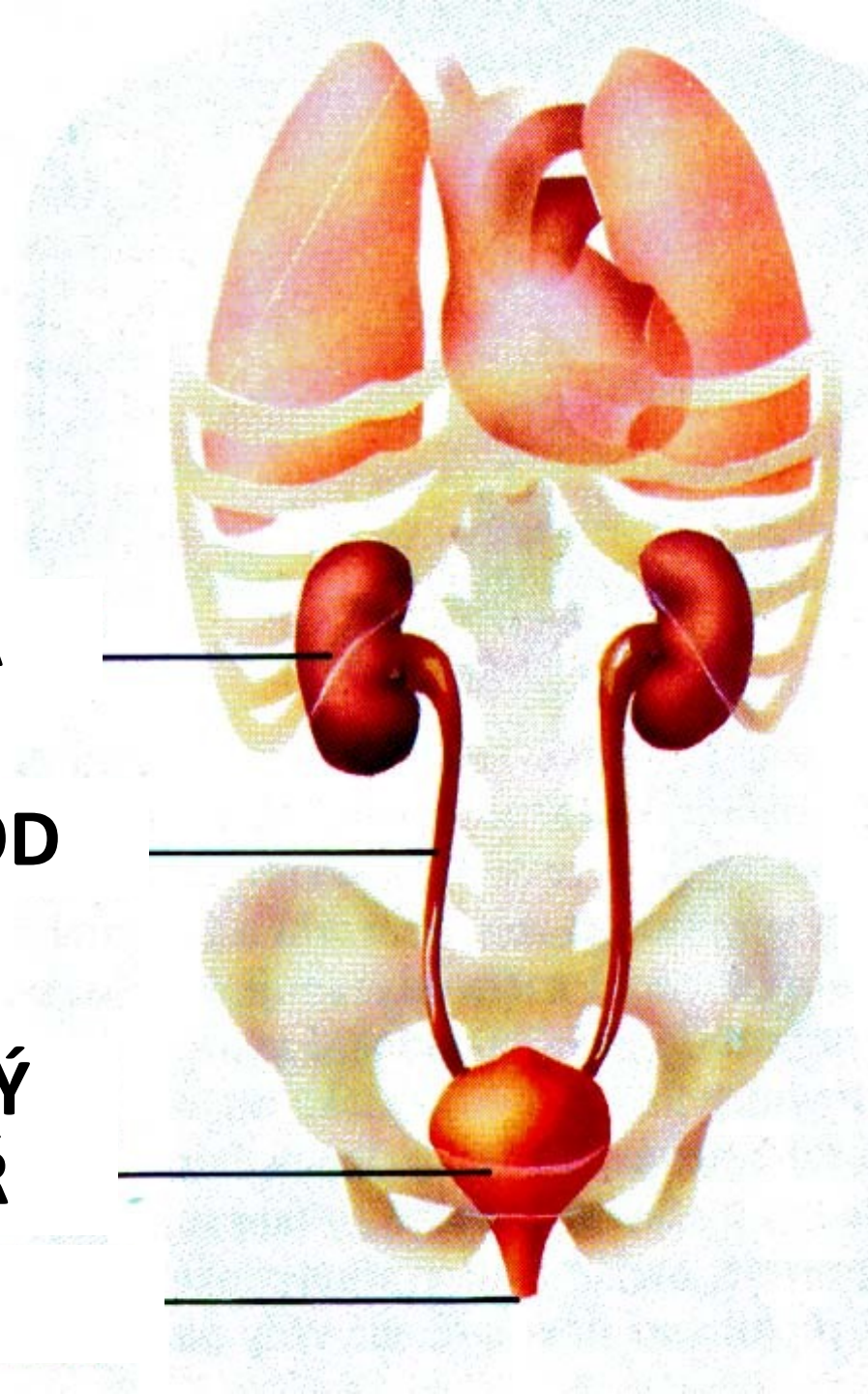
<https://www.youtube.com/watch?v=WXOBJEXxNEo>

LEDVINA

MOČOVOD

**MOČOVÝ
MĚCHÝŘ**

MOČOVÁ TRUBICE

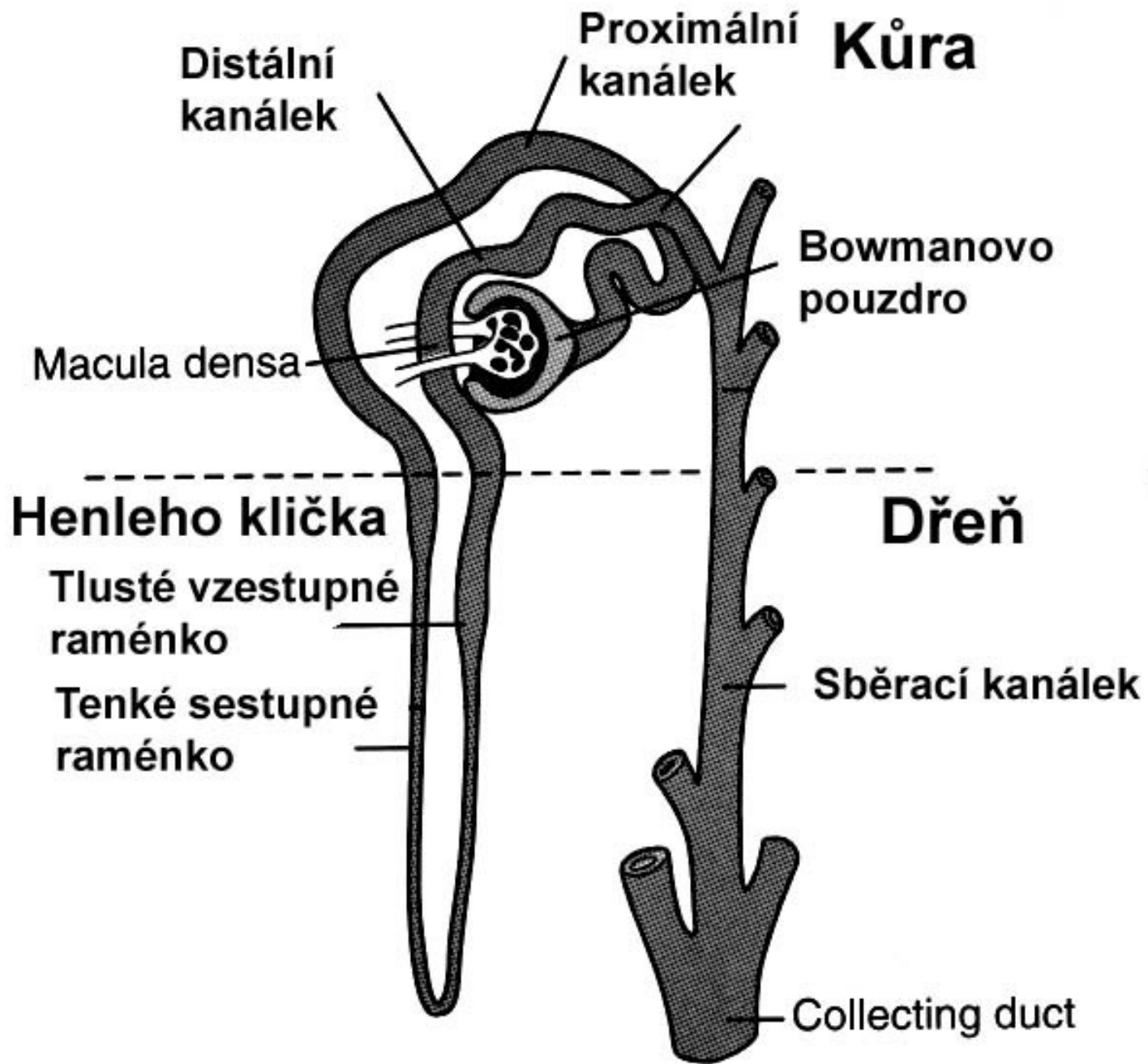
**Funkce
vylučovací**

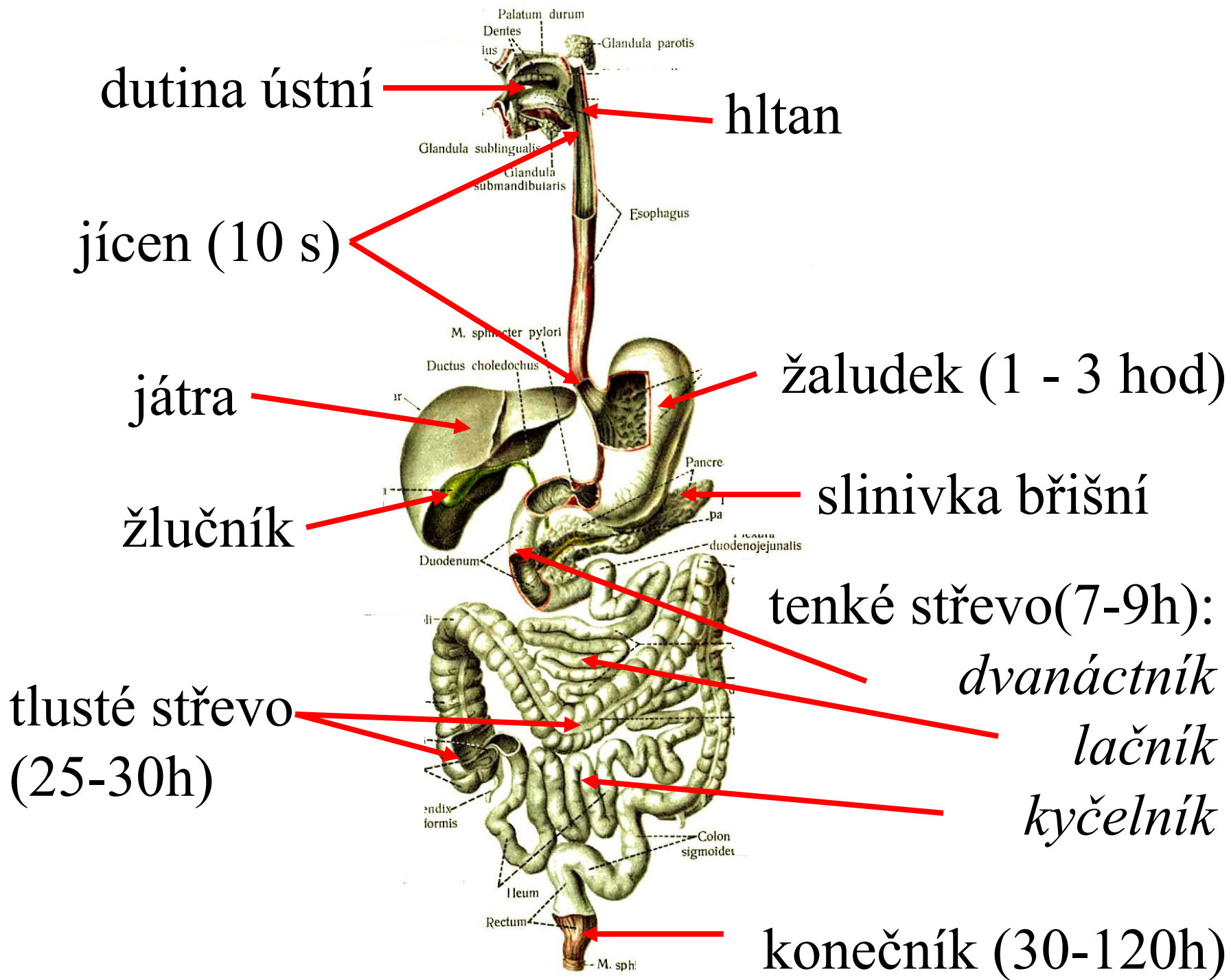
**Funkce
regulační**

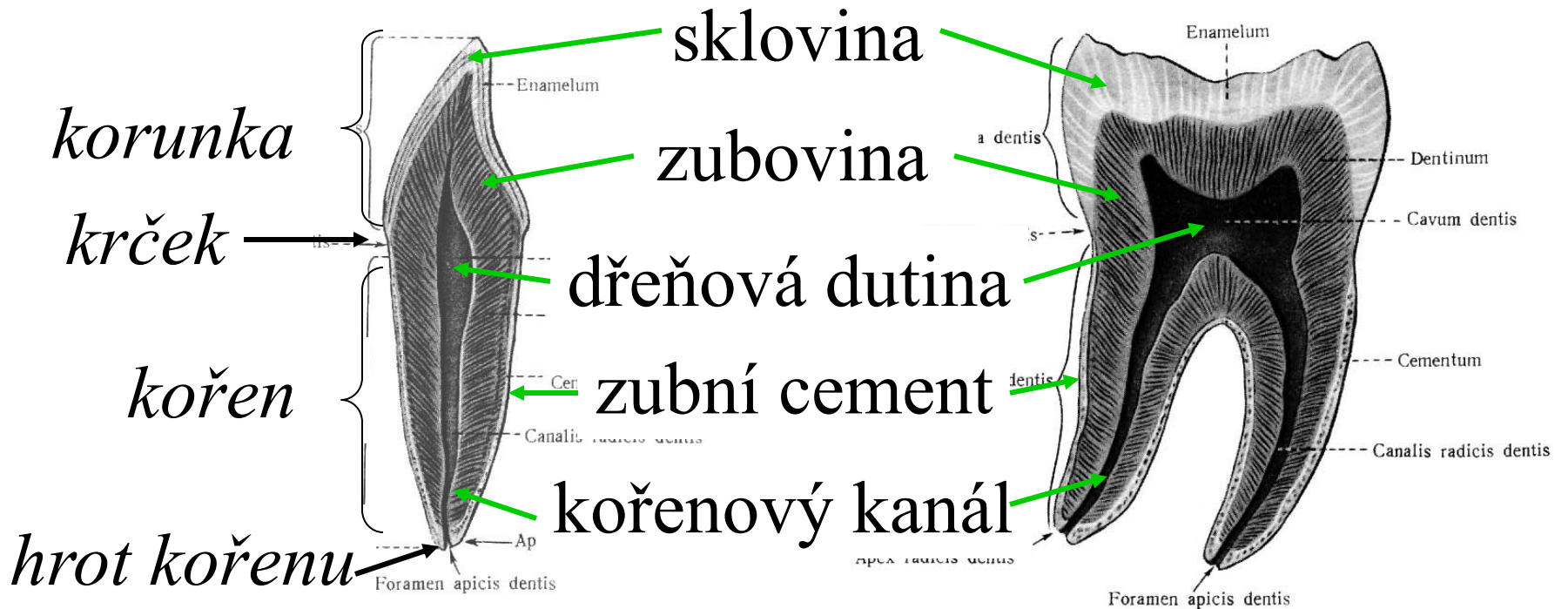
- řízení osmolality a objemu tekutin
- řízení elektrolytové rovnováhy
- řízení acidobazické rovnováhy
- produkce a sekrece hormonálně aktivních látek

**Kolísání příjmu
potravy a tekutin**

**Konstantní objem a složení
tělesných tekutin**

stoličky

třenové
zuby

špičák

řezáky

- mechanické zpracování – trávenina (chymus)
  - peristaltika
  - retropulze
  - hladové kontrakce (12-14h – hladové bolesti, max. 3.-4.den bez potravy)
- sekrece: žaludeční šťáva – 2-3 litry/den, hlen (mucin), vnitřní faktor, pepsinogen, HCl
- trávení: bílkoviny (denaturace HCl, štěpení pepsinem), lipidy (žaludeční lipáza)
- vstřebávání: omezeně alkohol

- řasy, klky, mikroklky (kartáčový lem)
- dvanáctník – papilla Vateri
- motilita střevní (*kývavé, segmentační, peristaltika*)
  - * gastroileální reflex
- sekrece: střevní šťáva – 1.8 litru/den, voda, mírně alkalické pH, hlen, enzymy: disacharidázy, peptidázy, lipázy, nukleázy
- trávení: sacharidy, lipidy (emulgace), bílkoviny
- vstřebávání:
  - voda, ionty, vitamíny
  - cukry - monosacharidy,
  - tuky - mastné kyseliny, cholesterol, fosfolipidy (pozn. chylomikra)
  - bílkoviny – aminokyseliny, dipeptidy

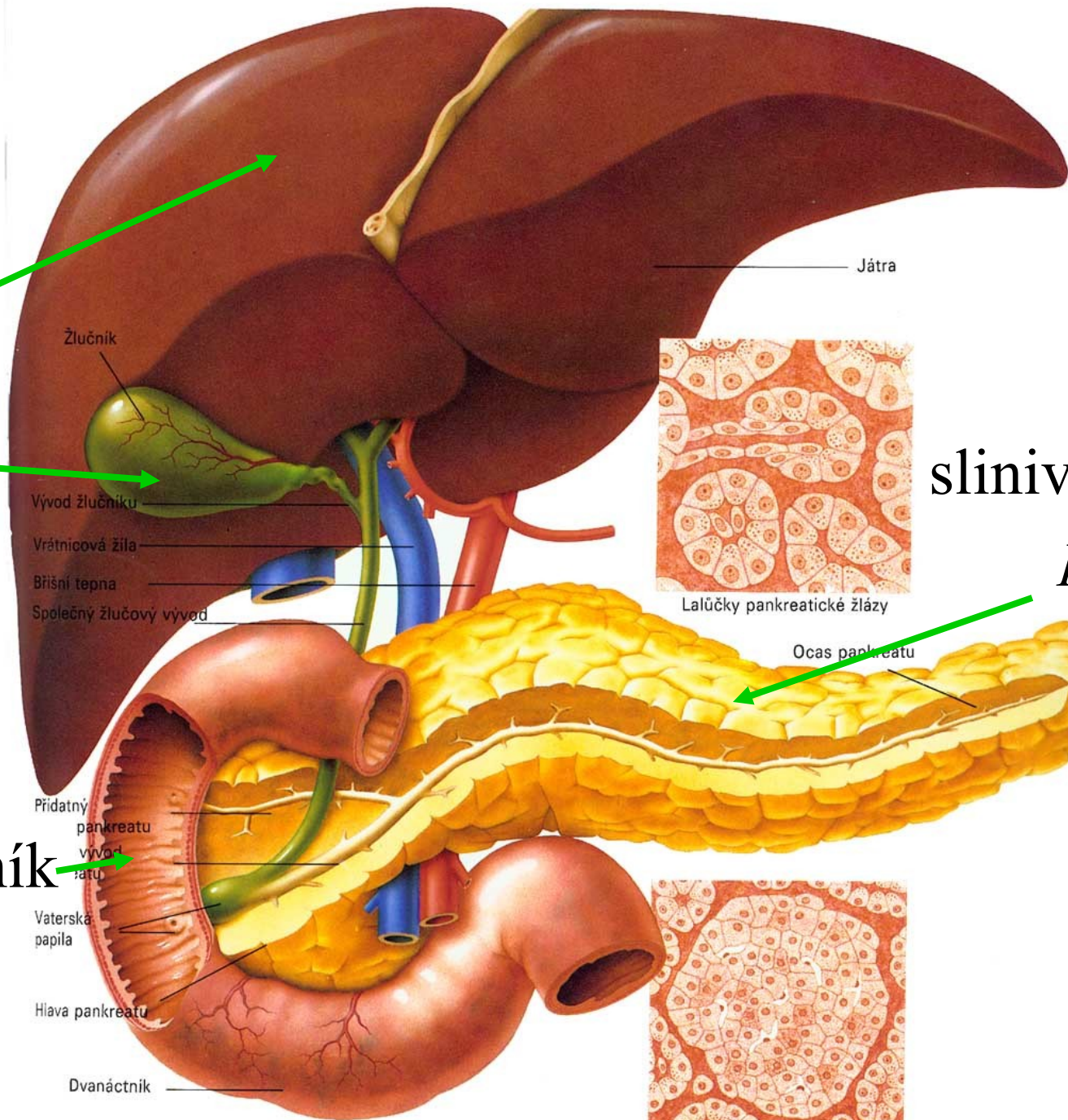
TLUSTÉ STŘEVO

- ileocékální svěrač, motilita střevní
- hlen
- bakterie – vitamín K
- skladování zbytků chymu, tvorba a vylučování formované stolice (defekace)
- vstřebávání: ionty, voda, žlučové kyseliny, vit. K

játra

žlučník

dvanáctník

Játra

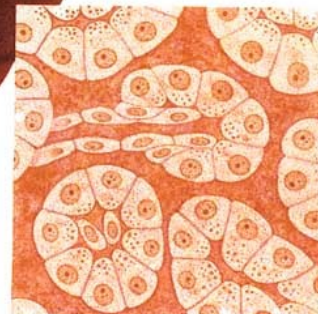
Žlučník

Vývod žlučníku

Vrátnicová žíla

Břišní tepna

Společný žlučový vývod

Lalůčky pankreatické žlázy

slinivka břišní
pancreas

Ocas pankreatu

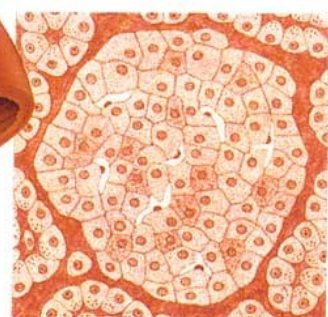
Přidatný
pankreatu

vývod
žlázy

Vaterska
papila

Hlava pankreatu

Dvanáctník

Langerhansovy ostrůvky

PANKREATICKÁ ŠŤÁVA

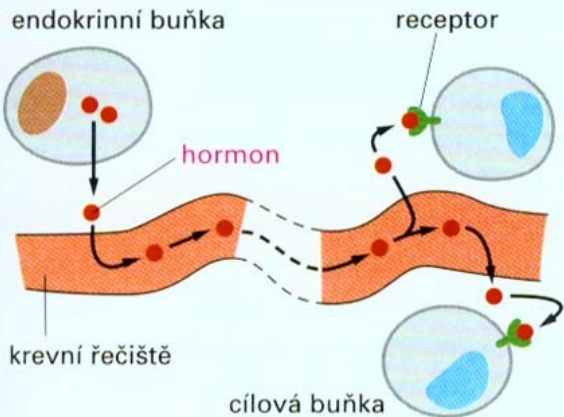
- ❖ vnitřně sekretorická funkce - tvorba hormonů (inzulín, glukagon)
- ❖ vnější sekretorická funkce - tvorba trávicích enzymů a sekrece do duodena

ŽLUČ

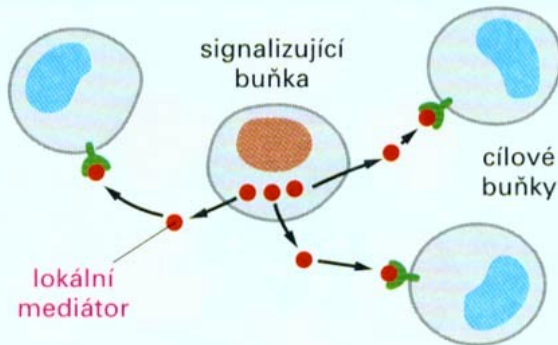
- Produkce asi 0.7 l/den
- *Nezahuštěná* z jaterního parenchymu
- *Zahuštěná* ze žlučníku
  - rezervoár žluči
  - složení: bilirubin, lecithin, cholesterol, voda, ionty (Na^+ , K^+ , Cl^- , HCO_3^- , Ca^{2+}), těžké kovy a
    - **žlučové kyseliny** → usnadnění vstřebávání tuků emulgací
- vstřebání 90% žlučových kyselin zpět ze střev

MEZIBUNĚČNÁ KOMUNIKACE

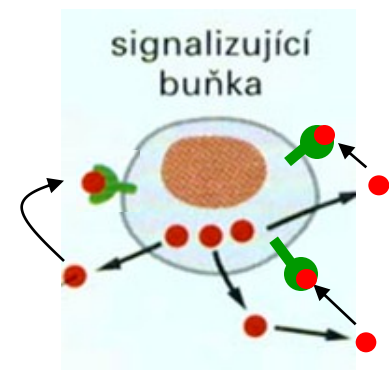
ENDOKRINNÍ

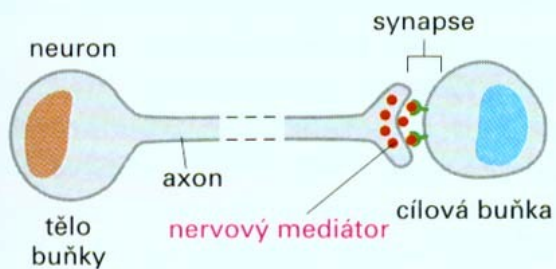
PARAKRINNÍ

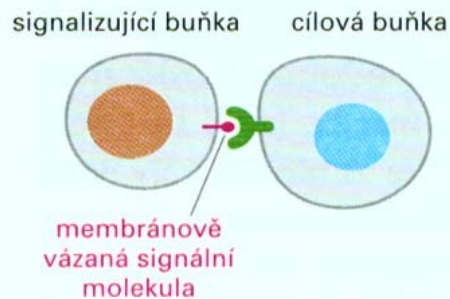
AUTOKRINNÍ

NERVOVÉ

DOTYKOVÉ

každá buňka odpovídá na omezený soubor signálů

Hypotalamus

faktory inhibiční (IH) = statiny

faktory uvolňující (RH) = liberiny

TRH = thyreotropin-RH,

CRH = kortikotropin-RH,

GHRH = growth hormon-RH,

GHIH = growth hormon-IH
(somatostatin),

GnRH = gonadotropine RH,

PIF = prolaktin IF

vazopresin (antidiuretický hormon, ADH)

oxytocin

Hypofýza (podvěsek mozkový)

adenohypofýza:

růstový hormon (STH – somatotropní),

prolaktin,

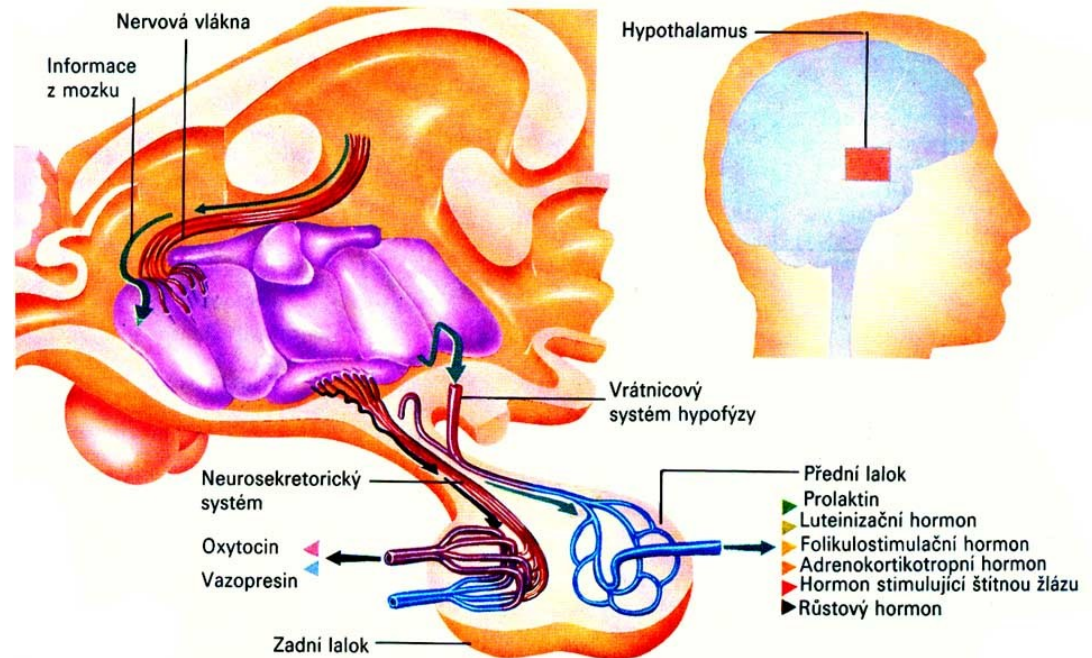
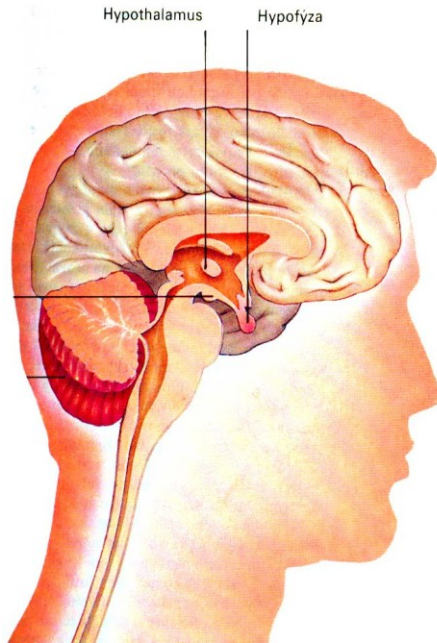
adrenokortikotropní hormon (ACTH),

thyreotropní hormon (TSH),

folikuly stimulující hormon (FSH),

luteinizační hormon (LH)

neurohypofýza: vazopresin a oxytocin

RŮSTOVÝ HORMON (somatotropin)

- růst organismu
- regulace metabolismu bílkovin (anabolismus)
- mobilizace mastných kyselin z tukových depot

ŠTÍTNÁ ŽLÁZA

Tyroxin T4	- prohormon
Trijodthyronin T3	- aktivní hormon
Kalcitonin	- <i>metabolismus Ca</i>

ÚČINEK

- ↑ spotřeby kyslíku ve většině metabolicky aktivních tkáních (s výjimkou mozku, varlat, dělohy, lymfatických uzlin a sleziny), ↑ produkce tepla.
- Vliv na vývoj mozku - při nedostatku hormonu štítné žlázy je narušena myelinizace a je silně opožděn mentální vývoj - kretenizmus.
- ↑ citlivost srdečních receptorů na katecholaminy
- ↑ vstřebávání cukru z trávicího ústrojí
- Katabolismus proteinu ve svalech - svalová slabost
- ↓ hladiny cholesterolu v krvi
- Důležité pro růst a zrání skeletu

NADLEDVINY

KŮRA

zona glomerulosa

- mineralokortikoidy (*aldosteron*)

zona fasciculata

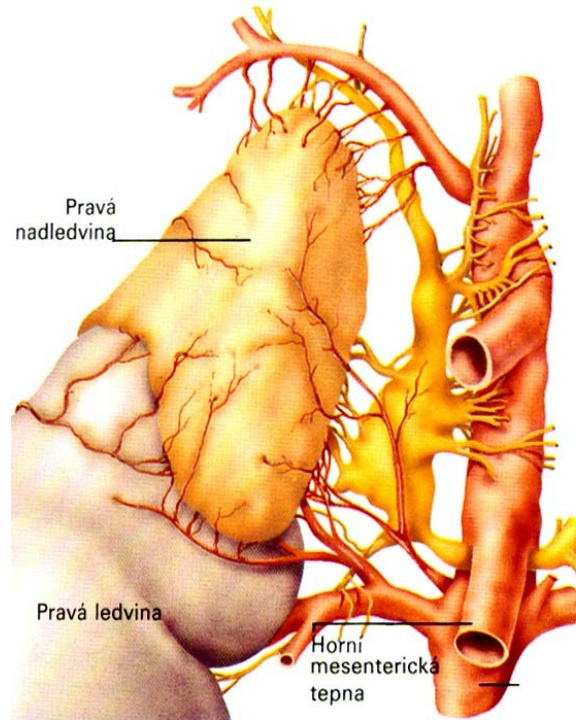
- glukokortikoidy (*kortizol, kortikosteron*)

zona reticularis

- anabolické a pohlavní hormony (*androgeny, estrogeny*)

DŘEŇ

- katecholaminy (*adrenalin, noradrenalin, dopamin*)

GLUKOKORTIKOIDY

- metabolismus cukrů, tuků a bílkovin: ↑ koncentrace glukózy v krvi, novotvorba glukózy z aminokyselin a tuků, přednostní spalování tuků
- srdce a krevní oběh: zesílení srdečního stahu, vazokonstrikce cév v periferii (zesílení účinku katecholaminů, podpora tvorby adrenalinu a angiotensinu)
- žaludek: ↑ produkce žaludeční šťávy, blokáda tvorby hlenu v žaludku (nebezpečí žaludečního vředu)
- ledviny: ve vyšších dávkách zpomalují vylučování vody a udržují normální glomerulární filtraci
- mozek: změny EKG a psychiky
- imunitní systém: působí protizánětlivě a protialergicky

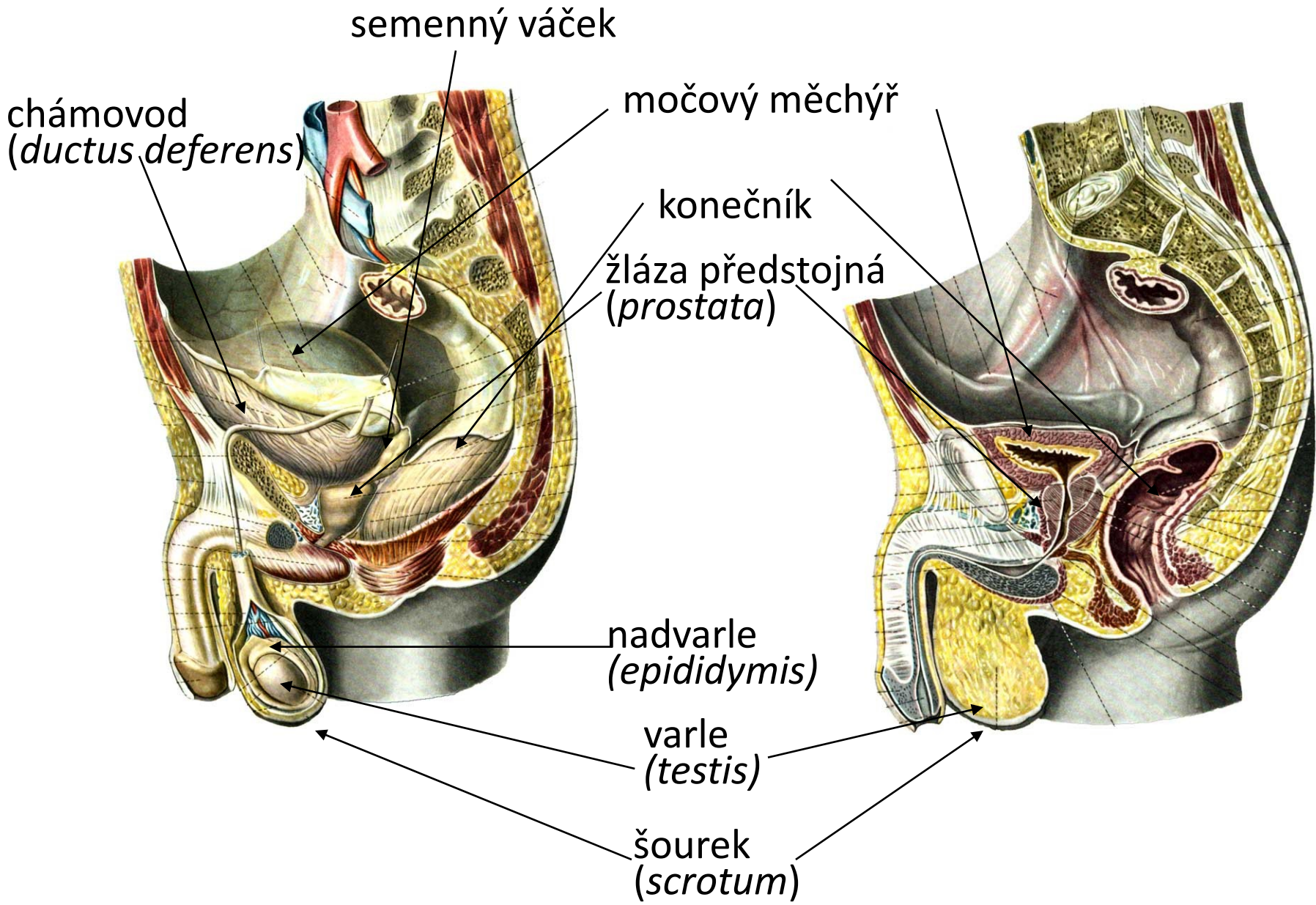
INZULÍN

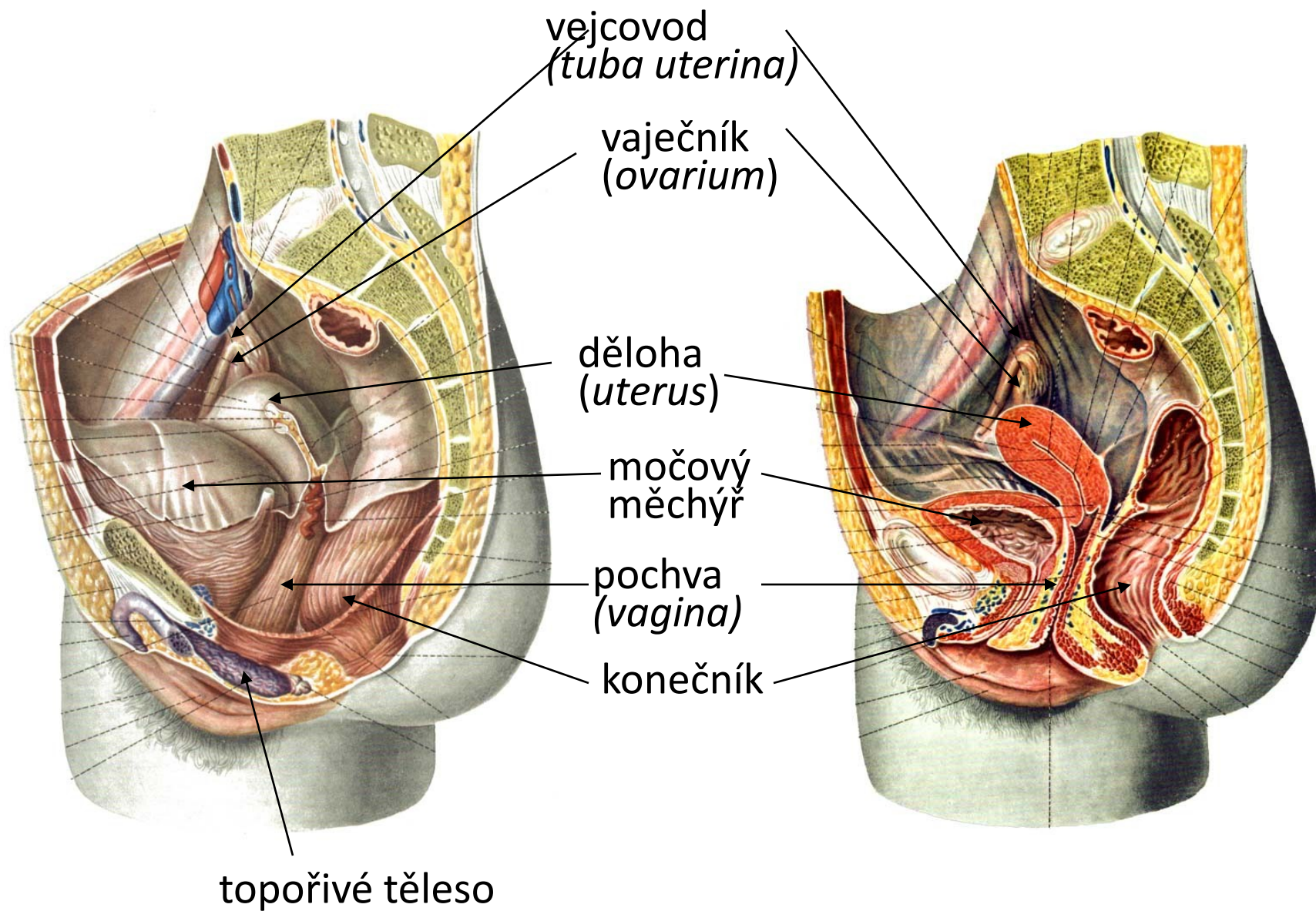
tvorí se v buňkách Langerhansových ostrůvků pankreasu

Regulace: stálá sekrece nízkých hladin
zvýšení glukózy, nebo některých aminokyselin v krvi
glukagon a hormony trávicího traktu

Účinek:

- v játrech snižuje odbourávání glukózy (glykolýzy), snižuje novotvorbu glukózy (glukoneogenezi), zvyšuje vychytávání glukózy játry a podporuje syntézu glykogenu
- ve svalu, tuku a vazivu umožňuje vstup glukózy do buňky, zvyšuje její metabolismus a tvorbu glykogenu
- zvyšuje transport aminokyselin a K do buněk, zvyšuje syntézu bílkovin a snižuje odbourávání tuků

SEKUNDÁRNÍ POHLAVNÍ ZNAKY

Zevní genitál: zvyšuje se délka i šířka penisu; šourek se pigmentuje a zvrásňuje

Vnitřní genitál: semenné vajíčky se zvětšují, secernují a začínají tvořit fruktózu; prostata a bulbouretrální žlázy se zvětšují a začínají secernovat

Hlas: hrtan se zvětšuje, hlasivky se prodlužují a ztlušťují, hlas se stává hlubším

Ochlupení: začínají růst vousy, vlasová linie ustupuje, pubické ochlupení mužského typu, objevuje se ochlupení v podpaží, na hrudi

Mentální změny: zaujímá se agresivnější a aktivnější postoj, zájem o druhé pohlaví.

Konfigurace těla: rozšiřují se ramena a zesilují se svaly

Kůže: sekret mazových žlázek se zmnožuje a houstne.

ÚČINKY ESTROGENŮ

Ženský genitál: podpora růstu vaječnickových folikulů, zvýšení motility vejcovodů, zvýšení průtoku krve dělohou, děložní sval se stává aktivnější a dráždivější.

Endokrinní orgány: tlumení sekrece LH a FSH, zvětšení hypofýzy, zvýšení produkce angiotensinogenu, proteoanabolický účinek, uzavírání epifýz.

Chování: zvýšení libida, ženský typ chování.

Prsa: růst vývodů v prsech a zvětšování prsů v pubertě u dívek, pigmentace dvorců bradavek.

Sekundární pohlavní znaky: zvětšení prsů, dělohy a pochvy, užší ramena a širší boky, typická distribuce tuku na prsech a hýždích, hlas zůstává vysoký, méně ochlupení na těle a více vlasů na hlavě, ženský typ pubického ochlupení.

Další účinky: ukončení růstu do délky v kostech, urychlení uzavírání epifyzárních štěrbin, potlačení odbourávání kostí a aktivace jejich obnovy, snížení hladiny cholesterolu a inhibice aterogeneze, řidnutí sekretu mazových žláz v kůži.

ÚČINKY PROGESTERONU

Děložní sliznice: přeměna z fáze proliferační do fáze sekreční

Krček dělohy a pochva: zahuštění hlenu

Stožlivost dělohy: inhibice stažlivosti děložního svalu a pokles citlivosti k oxytocinu.

Prsa: stimulace růstu lobulu a alveolu, podpora sekreční funkce během kojení.

Metabolismu: stimulace dýchání, zvýšení teploty, zvýšené vylučování soli moči.

Antiestrogenní účinek: snížení množství receptorů pro estradiol v cílových tkáních, podpora přeměny estradiolu na méně účinný estron.

Antiandrogenní účinek.

SLOŽENÍ KOSTI

Osteoblasty - buňky syntetizující a secernující kolagen a matrix

Osteocyty - bývalé osteoblasty, zajišťují výživu kosti

Osteoklasty - vznikají splynutím několika monocytů z krve, tvoří proteolytické enzymy, které napadají kostní matrix a uvolňují zvápenatělou základní hmotu

Kostní matrix

organická hmota - kolagen, glykosaminoglykany

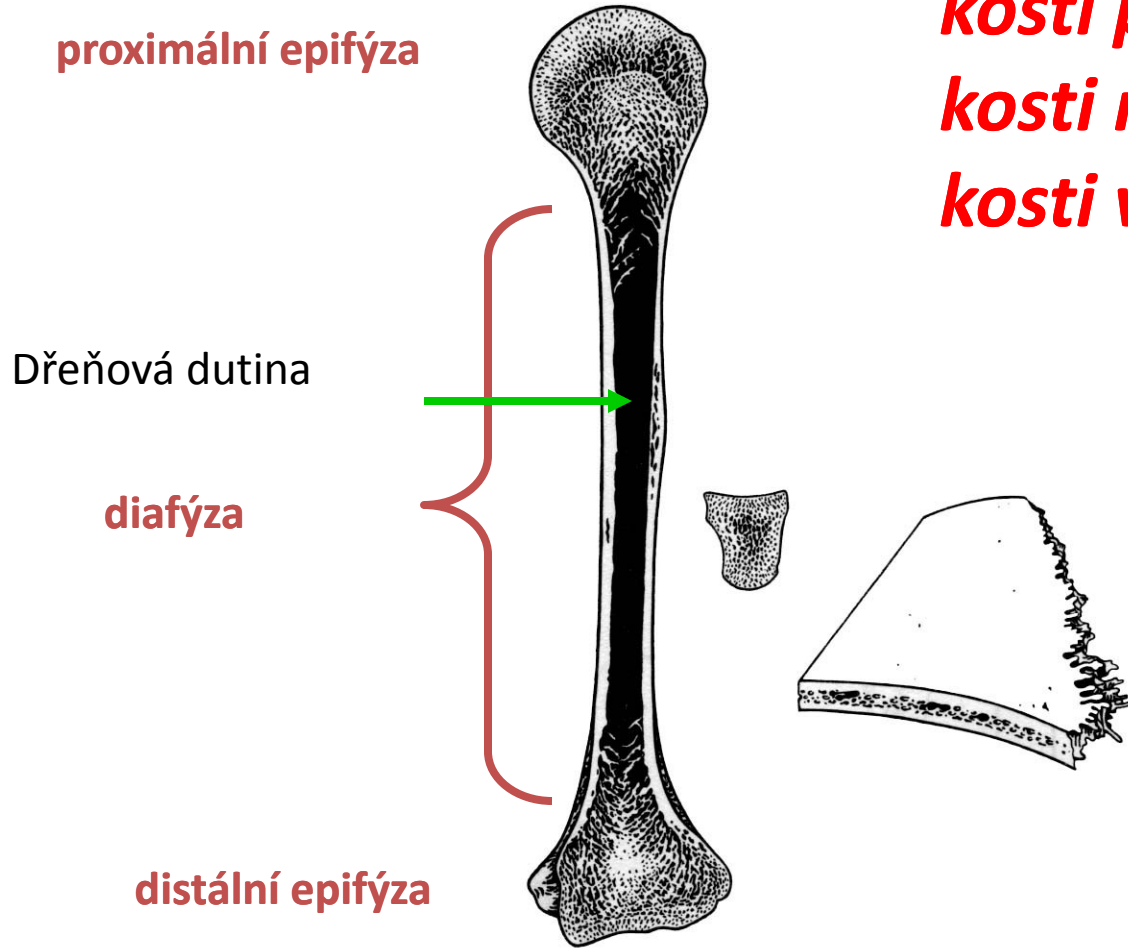
anorganická hmota - vápník a fosfor tvořící

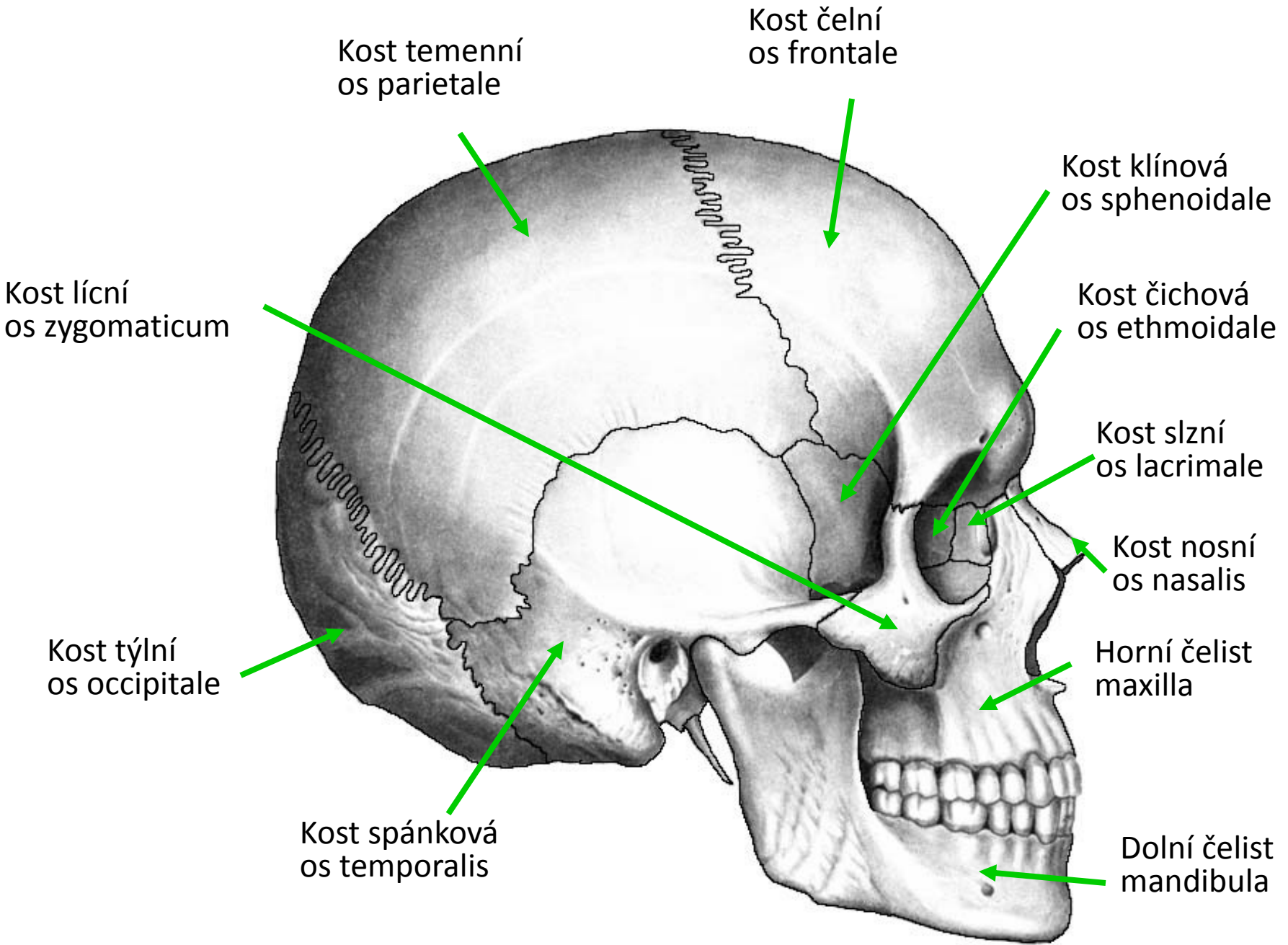
krystalky hydroxyapatitu

kolem krystalků je obal z vody a iontů

kosti dlouhé
kosti krátké
kosti ploché
kosti nepravidelného tvaru
kosti vzdušné

Krční obratle
vertebrae cervicales

Hrudní obratle
vertebrae thoracicae

Bederní obratle
vertebrae lumbales

Kost křížová
vertebrae sacrales

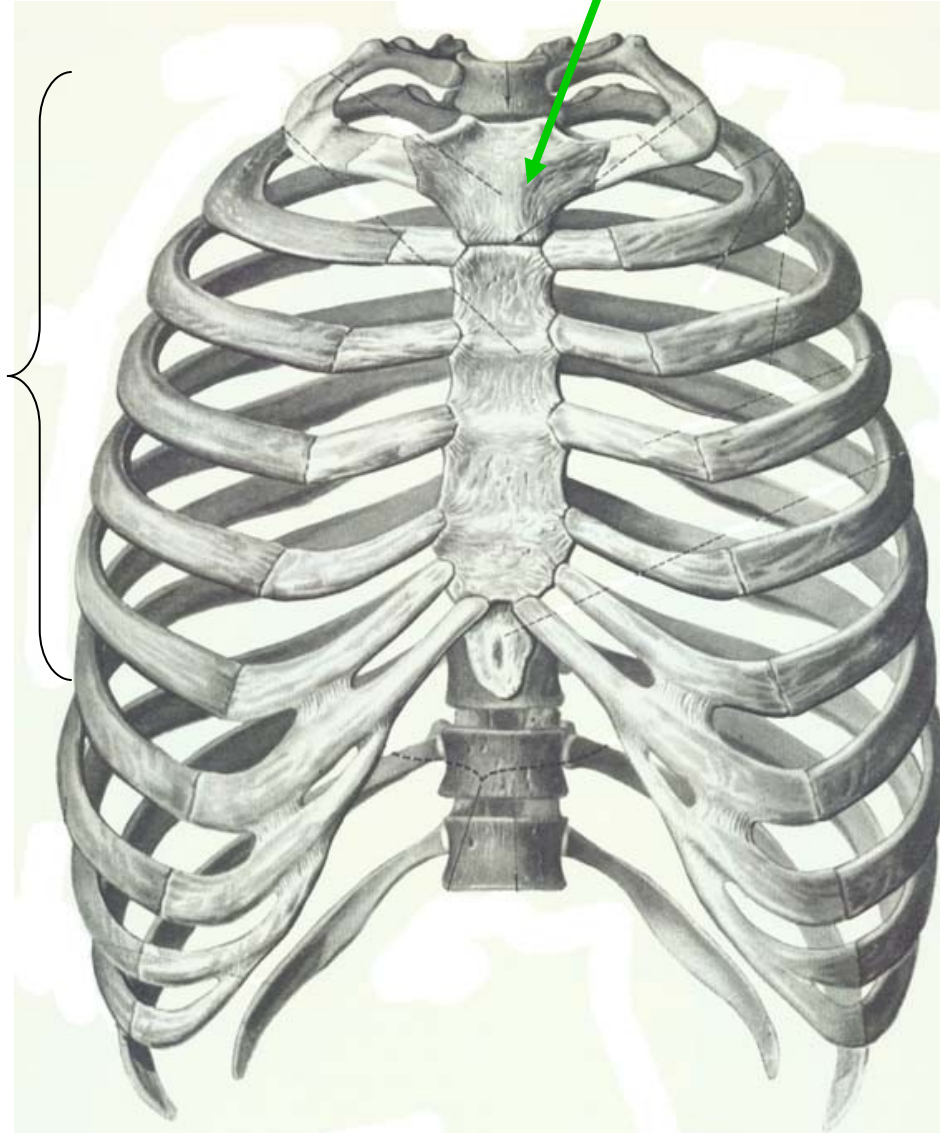
Kost kostrční
vertebrae coccygeae

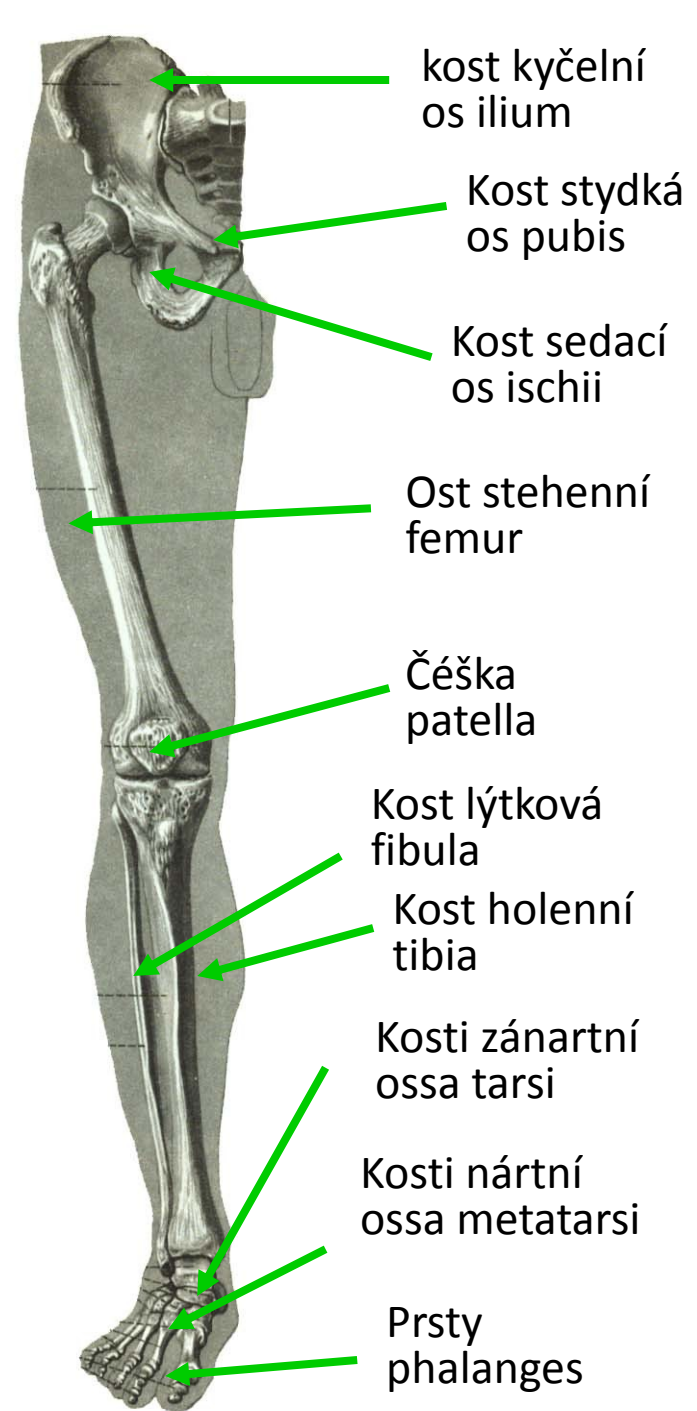
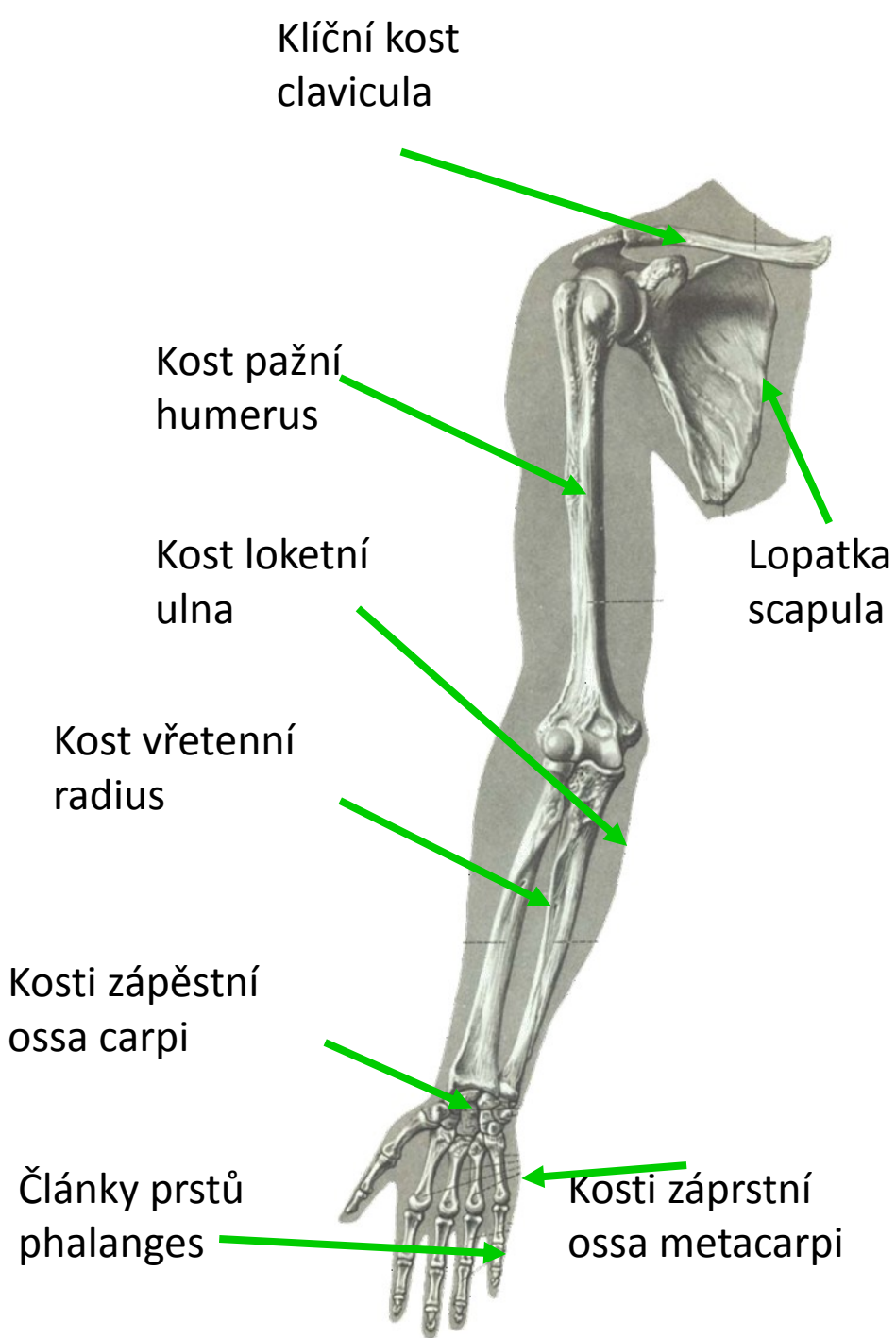
Žebra
costae

Žebra pravá

Žebra nepravá

Kost hrudní
sternum

Dendrites

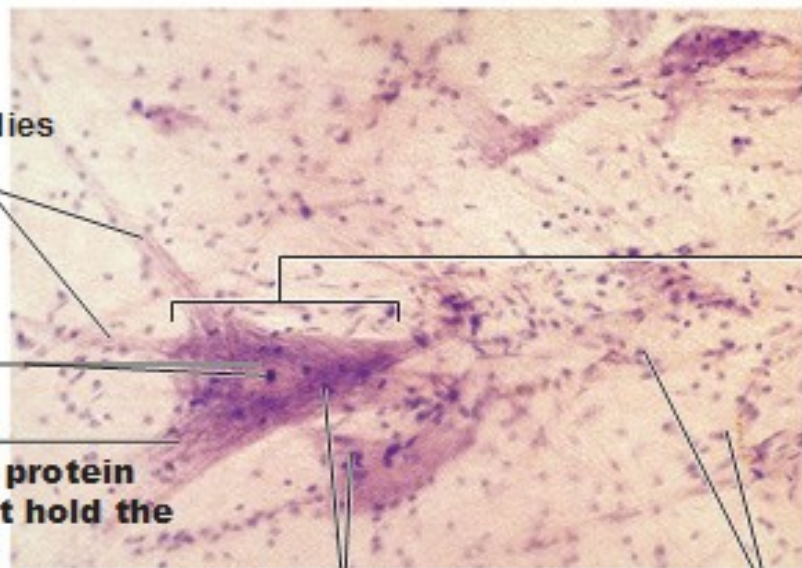
(receptive regions; increase surface area for reception; conduct signals towards cell body)

Cell body = "Soma"

(biosynthetic center and receptive region; contains the usual organelles plus Nissl bodies and Neurofibrils)

Dendrites

Nucleus with nucleolus
Neurofibril
Intermediate protein filaments that hold the cell together

Neuron cell body

Chromatophilic (Nissl) bodies – Rough ER and loose ribosomes that replenish plasma membrane proteins

Nuclei of neuroglial cells

(b)

Nucleus

Nucleolus

Nissl bodies

Axon hillock
Signals are added up here

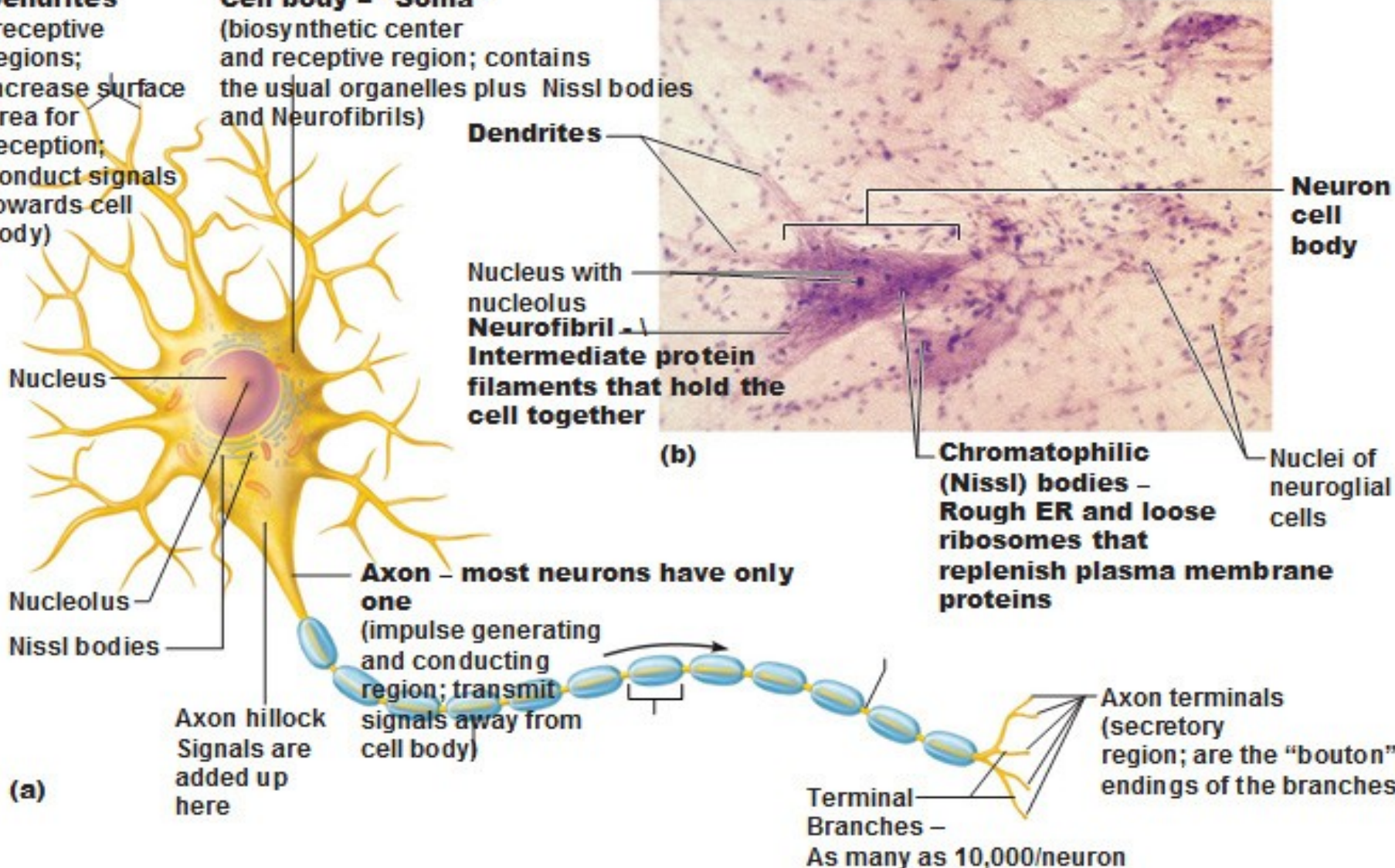
Axon – most neurons have only one
(impulse generating and conducting region; transmit signals away from cell body)

Axon terminals
(secretory region; are the "bouton" endings of the branches)

Terminal Branches –

As many as 10,000/neuron

(a)

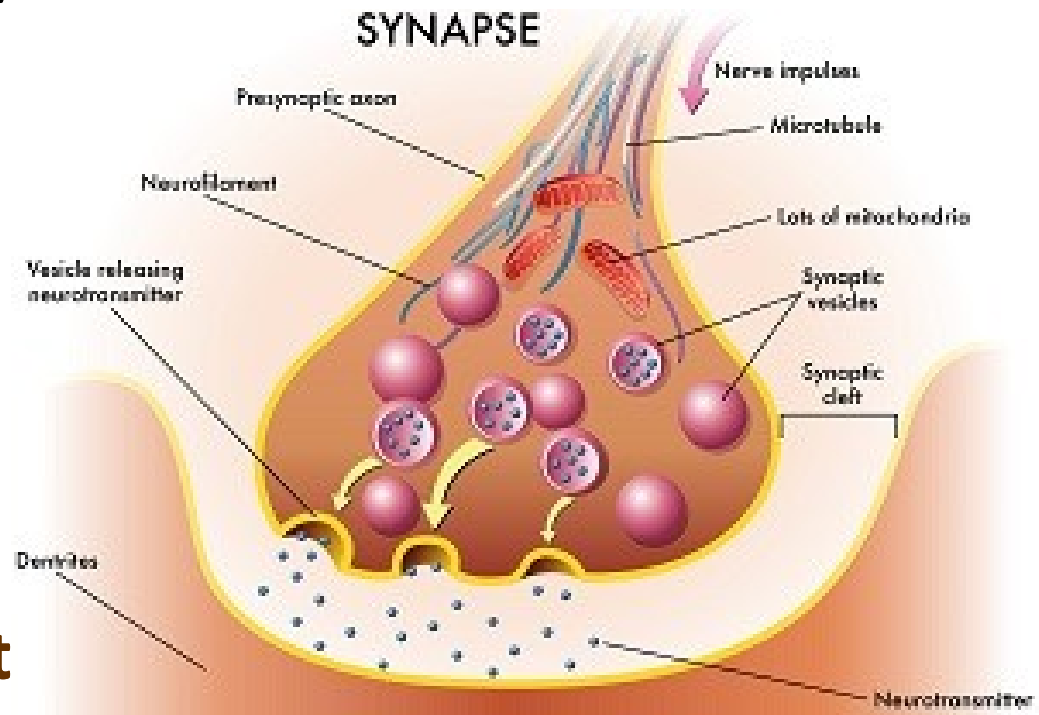
CHEMICKÁ SYNAPSE

- Téměř všechny synapse v CNS.
- Jednosměrná prostupnost
- Nízká rychlost přenosu
- Signál může být zesílený

Presynaptická část

Synaptická štěrbina

Postsynaptická část

NEUROTRANSMITERY

Aminokyseliny – glutamát, kyselina γ -aminomáselná (GABA)

Plynové transmitery – NO, CO

Monoaminy – adrenalin, noradrenalin, dopamin, serotonin, histamin

Peptidy – somatostatin, substance P, opioidní peptidy, kokainem a amfetaminem regulované transkripty

Puriny – adenosin, ATP

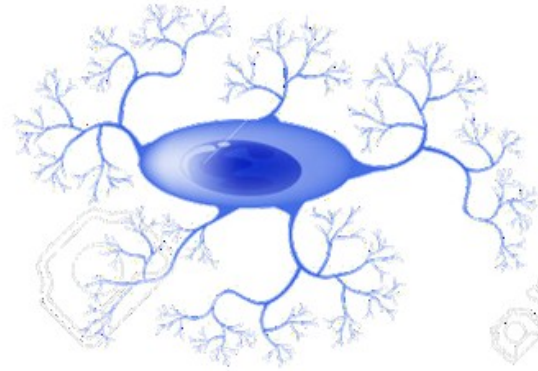
Ostatní - acetylcholin

GLIE

Oligodendrocytes

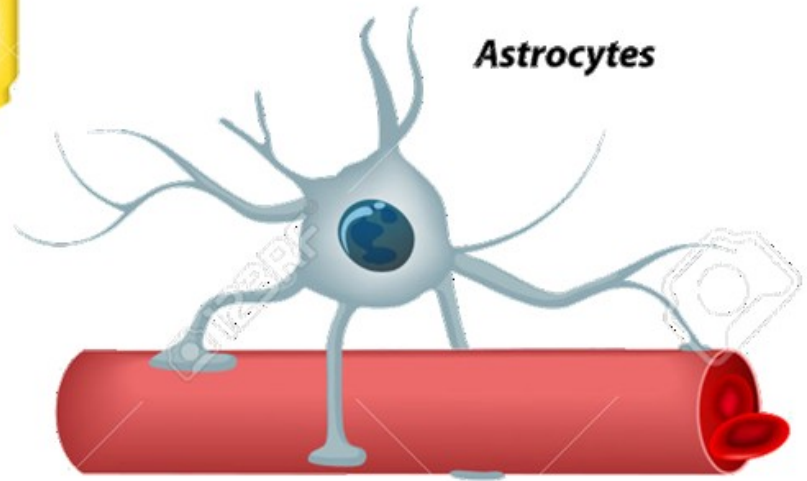
Microglia

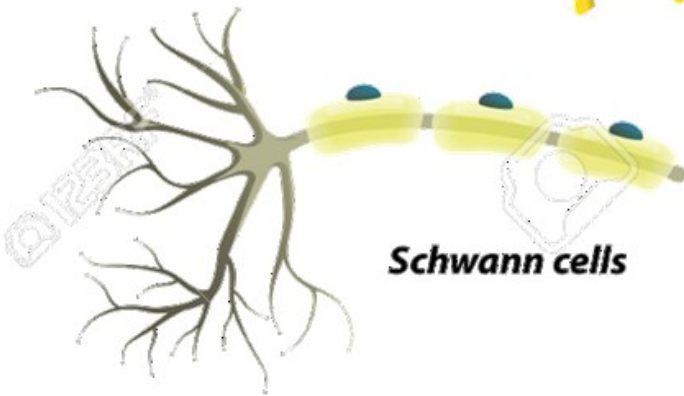
Ependymal cells

Astrocytes

Schwann cells

Nervová soustava

CNS

Mozek

Mícha

PNS (12 hlavových nervů+ 31 párů míšních nervů)

Somatická část

Senzorické neurony (z kůže, svalů, kloubů)

Motorické neurony (motorické impulzy z CNS pro kosterní svaly)

Autonomní část

Senzorické neurony (z vnitřních orgánů)

Motorické neurony (motorické impulzy z CNS pro hladké svaly a žlázy)

Centrální nervový systém

Mozek

mozkový kmen

Prodloužená mícha - řídicí centrum dýchání, srdce, vasomotorického systému, zvracení, kašlání, kýchání, a polykání.

Pons Varolii – most obsahuje jádra, které přenášejí signály z předního mozku do mozečku, spolu s jádrem, které ovládají především spánek, dýchání, polykání, kontrolu močového měchýře, sluch, rovnováhu, chuť, pohyby očí, výrazy obličeje

Mesencephalon (střední mozek) - spojený se zrakem, sluchem, řízení pohybu (např. horizontální a torzní pohyby očí), režimy spánku nebo probuzení, bdělost a regulaci teploty. Střední mozek hraje roli v motivaci a návycích, v kontrole bolesti (analgézie systému).

Mozeček ("malý mozek") - centrální řízení pohybu bez přímé možnosti vyvolat svalové kontrakce; je zapojen do plánování, realizace a kontroly pohybu. Mozeček přijímá průběžně informace o svalové kontrakci z kontrolních motorických oblastí mozku motoru, jakož i informace z proprioreceptorů, kožních hmatových receptorů a z vestibulárního aparátu.

Diencephalon

Thalamus - to je rozbočovač informací pocházejících z různých částí těla. Reguluje spánek a bdění. Má mnoho funkcí v senzorních systémech (kromě čichového systému), je podporou motorických a jazykových systémů.

Hypothalamus – místo integrace nervových a endokrinních funkcí, vytváří hormony pro regulaci předního laloku hypofýzy, je centrem autonomní nervové kontroly. Reguluje tělesnou teplotu, hlad a žízeň, aspekty rodičovství, únava, spánek, a cirkadiálních rytmů

Epithalamus - jeho částí je i šišinka mozková (epifýza cerebri) produkující melatonin (cirkadiální rytmy)

Subthalamus - neznámá funkce

Telencephalon

Bazální ganglia - kontrola volných motorických pohybů, procedurální učení, oční pohyby, poznávání a emoce

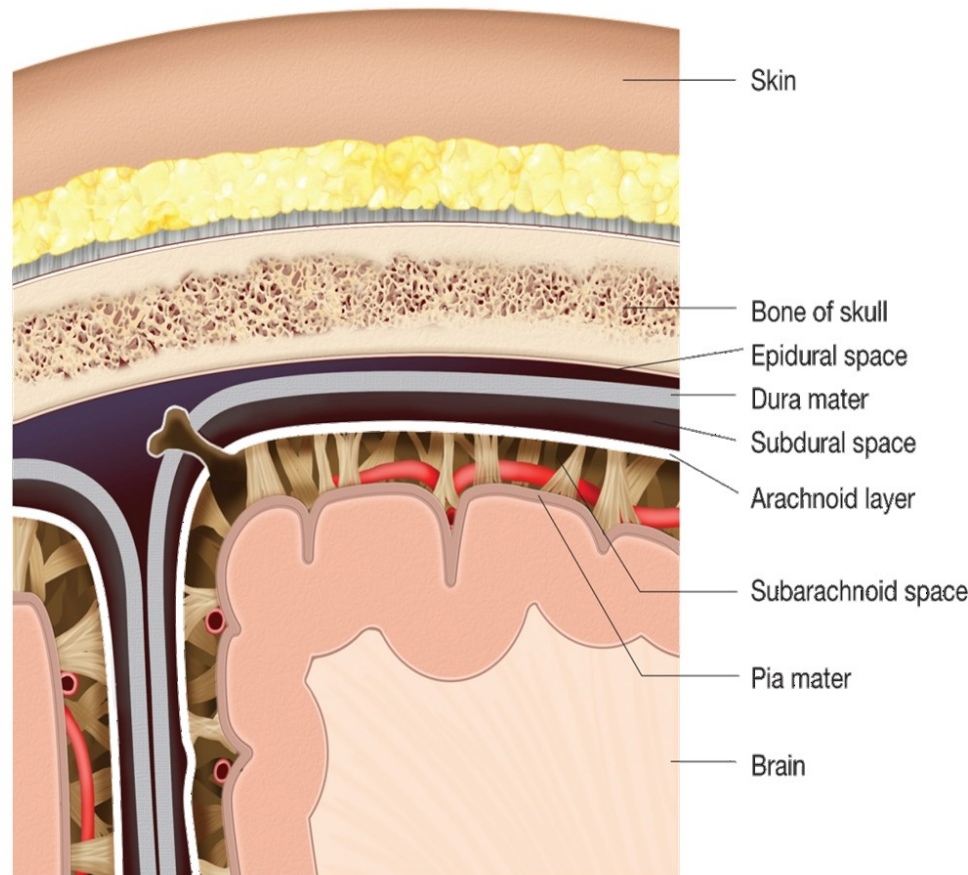
Limbický systém - řídí emocionální chování; obvod se skládá z hypotalamu, thalamu, bazálních ganglií a limbického kortexu.

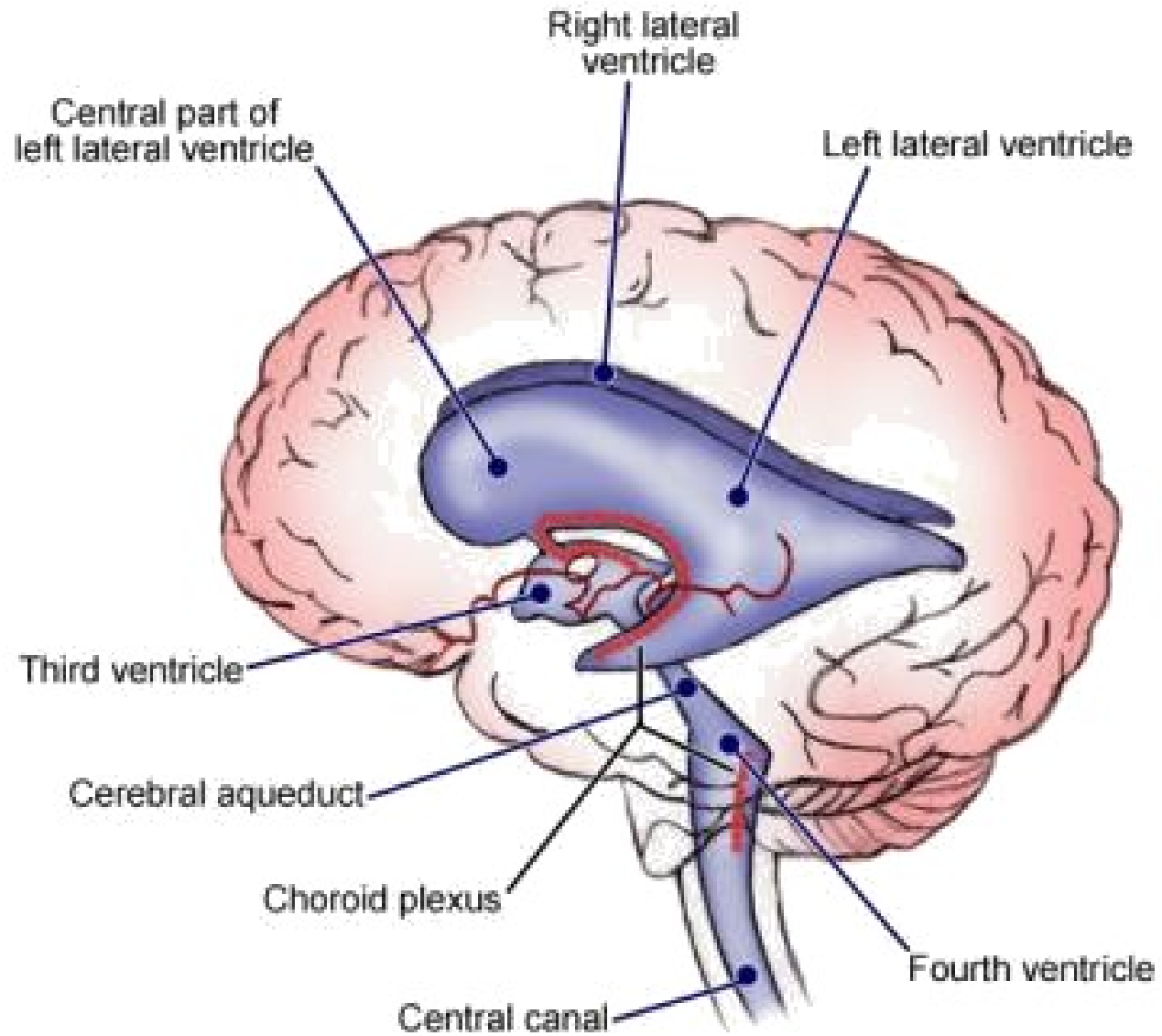
Mozková kůra - je rozdělena na levou a pravou hemisféru, které jsou spojeny corpus callosum. Šedá hmota (100 miliard neuronů) zahrnuje obě hemisféry v tloušťce 2-5 mm, bílá hmota (myelinated axony) tvoří vnitřní část mozkové kůry. Každá polokoule má 4 laloky (čelní, parietální, temporální a okcipitální), a povrch je složen do hřebenů (gyrů), které jsou obklopeny jedním nebo více prohlubní (sulci). Funkce telencephala je spojena především s vědomím - smyslové oblasti (vizuální - týlní lalok, sluchový - spánkový lalok atd.), motorické oblasti (kontrolní vědomých pohybů) a asociační oblasti (např. plánování pohybu, abstraktní myšlení atd.).

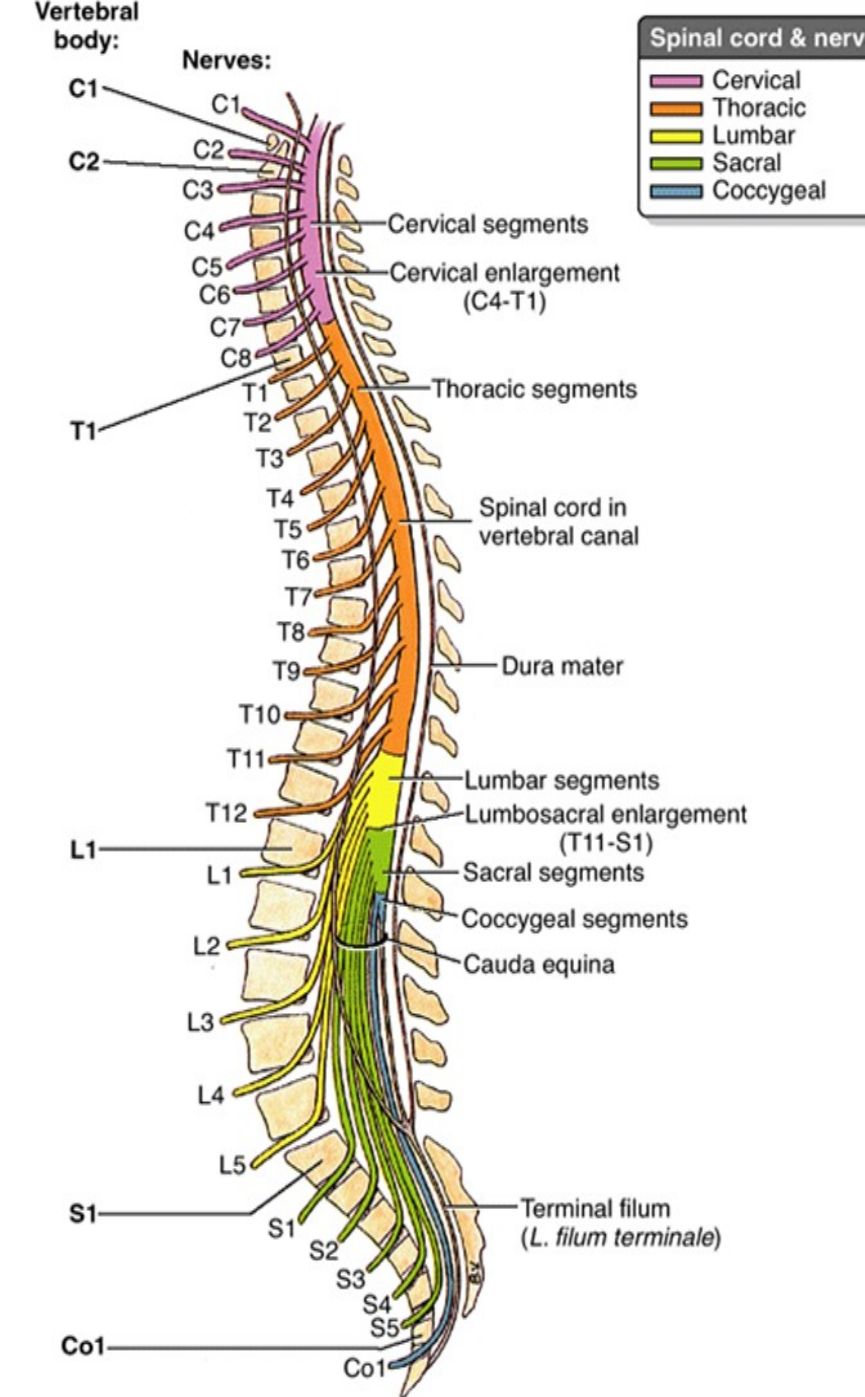
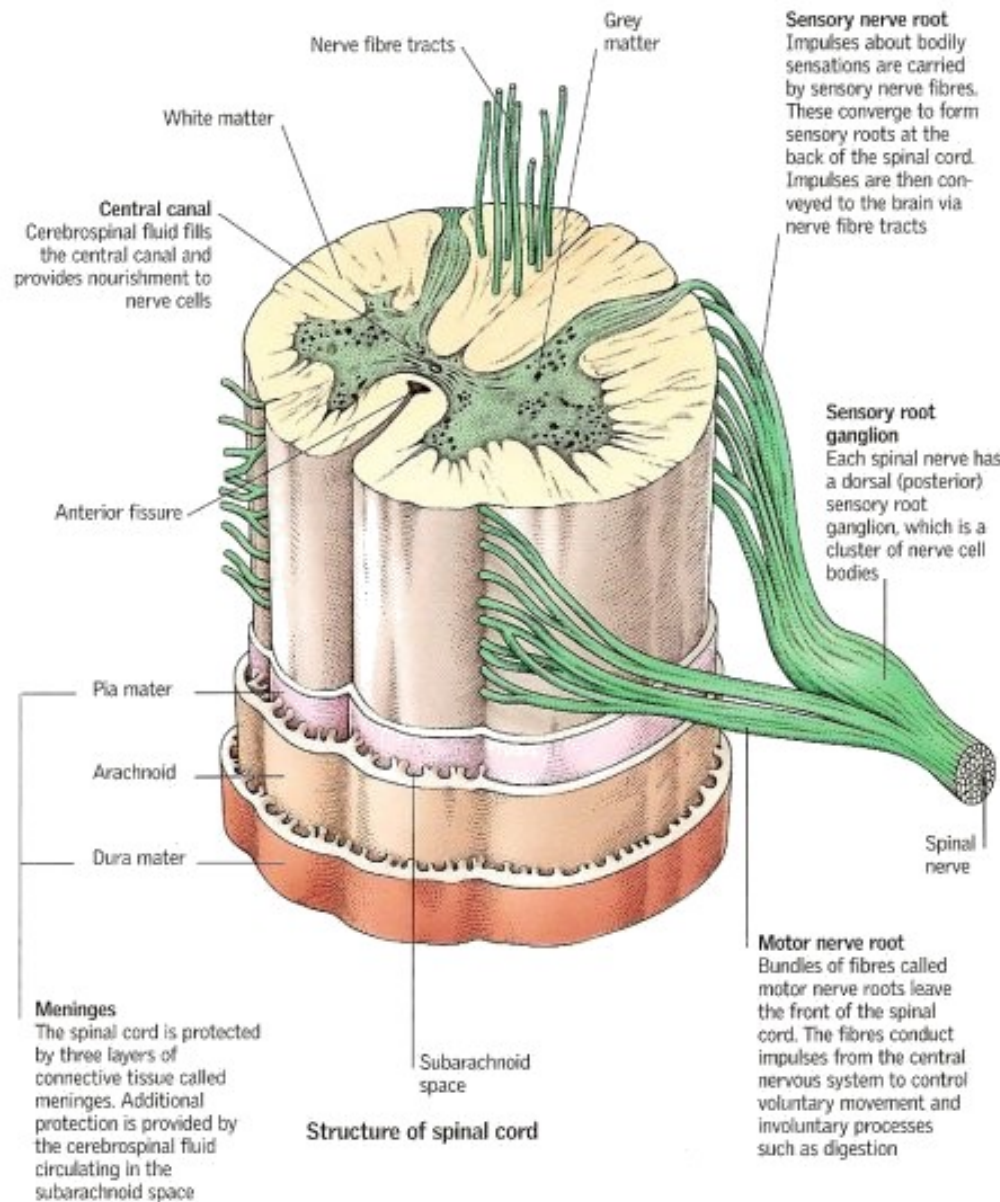
MOKOVÉ PLENY

Mozek je chráněn třemi plenami — blánami čili meningy. Mícha je obalena pouze plenou míšní.

- **Tvrdá plena** (dura mater) — Vnější obal CNS, v lebce nasedá ke kosti a v páteři vytváří durální vak.
- **Pavučnice** (Arachnoidea)
- **Omozečnice**, měkká plena mozková (pia mater) - mezi ní a pavoučnicí je mozkomíšní mok

A Lateral view